

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

**ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΟΧΗ, Η ΠΟΡΕΙΑ ΖΩΗΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗ
ΒΡΕΦΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΦΗΒΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ**

Όνοματεπώνυμο Φοιτήτριας

Επιφανείου Χρύσω

Επιβλέπων Καθηγητής

Παναγιώτης Σταυρινίδης

Ιούνιος 2023

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή της διατριβής μου, τον κύριο Παναγιώτη Σταυρινίδη. Τον ευχαριστώ θερμά για την καθοδήγηση, την άμεση επικοινωνία αλλά και την στήριξη του σε αυτό το ταξίδι.

Επίσης, οφείλω να ευχαριστήσω και τους υπόλοιπους καθηγητές μου, για την κατανόηση αλλά και για τις πολύτιμες συμβουλές τους.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για όλη την συμπαράσταση και την κατανόηση που μου έχουν δείξει αυτό το διάστημα.

Για 'σένα θησαυρέ μου...

Περίληψη

Η οικογένεια είναι άκρως σημαντική για το ανθρώπινο είδος, είναι μια κλειστή κοινωνία όπου τα μέλη της είναι συνδεδεμένα με συγγενικούς δεσμούς . Κάθε άνθρωπος έχει την έμφυτη ανάγκη να ανήκει σε αυτή την κλειστή κοινωνία δηλαδή να έχει τη δική του οικογένεια, καθώς μέσα σε αυτήν τα μέλη της αισθάνονται ασφάλεια, αγάπη, στοργή και αλληλοβοηθούνται. Παρόλα αυτά, υπάρχουν παιδιά τα οποία δεν ανήκουν και δεν μεγαλώνουν μέσα σε αυτή την κλειστή κοινωνία που ονομάζεται οικογένεια ή μπορεί να ζουν μεν αλλά δεν μεγαλώνουν μέσα σε ένα υγιές και ευχάριστο περιβάλλον μέσα σε αυτήν. Πολλά παιδιά, εγκαταλείπονται από τους βιολογικούς τους γονείς, είτε για οικονομικούς λόγους είτε γιατί οι βιολογικοί τους γονείς κρίνονται ως ακατάλληλοι για αναλάβουν και να παρέχουν φροντίδα στα παιδιά τους. Αυτά τα παιδιά, καταλήγουν να μεγαλώνουν σε ιδρύματα, σε παιδικές στέγες ενώ άλλα μεγαλώνουν σε ανάδοχες ή θετές οικογένειες.

Στην παρούσα εργασία προσεγγίζονται τρεις όροι. Πιο συγκεκριμένα οι όροι που προσεγγίζονται είναι οι εξής: «οικογένεια», «αναδοχή», και «υιοθεσία». Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται ο ορισμός της οικογένειας, οι τύποι οικογένειας και οι τύποι γονέων που υπάρχουν. Στη συνέχεια, στο κεφάλαιο δύο γίνεται μια αναφορά στις σχέσεις οικογένειας και παιδιού, προσεγγίζεται η θεωρία της προσκόλλησης και το άγχος αποχωρισμού που βιώνει ένα παιδί όταν αποχωρίζεται τη βιολογική του οικογένεια. Επίσης, αναφέρεται τι αντίκτυπο μπορεί να επιφέρει σε ένα παιδί η γονεϊκή αποδοχή ή απόρριψη, τι μπορεί να προκαλέσει στο παιδί το ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον και τότε πρέπει να γίνεται η παρέμβαση αλλά και πώς μπορεί να αναπτύσσεται η ψυχική ανθεκτικότητα του παιδιού.

Στα κεφάλαια τρία και τέσσερα αγγίζονται οι όροι «αναδοχή» και «υιοθεσία». Γίνεται αναφορά στα είδη, στο ρόλο που έχουν τα άτομα που παρεμβαίνουν για μια καλύτερη παροχή φροντίδας και ανάπτυξης του παιδιού καθώς και οι προϋποθέσεις για να δοθούν τα παιδιά σε ανάδοχη ή θετή οικογένεια.

Τέλος, στα κεφάλαια πέντε και έξι γίνεται αναφορά στην πορεία ζωής ενός ανάδοχου ή υιοθετημένου παιδιού καθώς και στην ενημέρωση που λαμβάνουν τα παιδιά αυτά.

Summary

Family is highly important to the human species. It is a closed society whose members are connected with family bonds. Each person has the innate need to belong to such a closed society, that is, to have their own family, as it offers them a sense of safety, love, solidarity and affection. However, there are children who do not belong to nor are growing in this closed society called family or even if they are living in one, they are not growing in a healthy and pleasant environment in this family. A lot of children get abandoned by their biological parents, either for financial reasons or because their biological parents are judged unsuitable to take over and care for their children. These children end up being raised in institutions, children's homes or with foster or adoptive families.

In the present project three terms are approached. More specifically, the terms approached are 'family', 'foster care' and 'adoption'. In the first chapter of the project, the definition of family is presented, along with existing types of family and the existing types of parents. Following, in chapter two, the relationship between family and child is mentioned and the theory of close attachment and separation stress a child feels when separated from their biological family is approached. Additionally, it refers to the impact parental acceptance or rejection might have on a child, what living in an inappropriate family environment can cause to a child and when there should be intervention, and how a child develops psychological tolerance.

In chapters three and four, the terms 'foster' and 'adoption' are analyzed. They refer to the different kinds of foster and adoption, the role people that intervene may have for better care giving and child development, and the conditions in order for the children to be given to a foster or an adoptive family.

Finally, in chapters five and six, there is a reference to the life line of a foster or adopted child, as well as, informing these children about it.

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1 Οικογένεια	7
1.1. Ορισμός Οικογένεια	7
1.2. Τύποι Οικογένειας	8
1.3. Γονεϊκοί Τύποι	11
Κεφάλαιο 2 Οικογένεια και Παιδί	13
2.1. Θεωρία της Προσκόλλησης	13
2.2. Άγχος αποχωρισμού	15
2.3. Γονεϊκή Αποδοχή και Απόρριψη	15
2.4. Ακατάλληλο Οικογενειακό Περιβάλλον & Παρέμβαση	16
2.5. Ψυχική Ανθεκτικότητα στην Παιδική Ηλικία	18
Κεφάλαιο 3 Αναδοχή	20
3.1. Ορισμός Αναδοχής	20
3.2. Είδη Αναδοχής	21
3.3. Απαιτούμενες Προϋποθέσεις για τους Ανάδοχους Γονείς	22
3.4. Ιδιότητες που πρέπει να διαθέτουν οι Ανάδοχοι Γονείς	23
3.5. Σύσταση και Άρση Αναδοχής	23
3.6. Υποχρεώσεις της Ανάδοχης Οικογένειας	29
3.7. Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού	31
3.8. Ο Ρόλος της Συμβουλευτικής στις Ανάδοχες Οικογένειες	33
3.9. Ανάδοχο παιδί	34
3.10. Παιδιά υπό τη φροντίδα της Κοινωνικής Ευημερίας στην Κύπρο	34
Κεφάλαιο 4 Υιοθεσία	36
4.1. Ορισμός Υιοθεσίας	36
4.2. Είδη Υιοθεσίας	37

4.3. Ιδιωτική και Διακρατική Υιοθεσία	38
4.4. Προϋποθέσεις για να δοθούν παιδιά για υιοθεσία	39
Κεφάλαιο 5 Η Πορεία Ζωής του Ανάδοχου ή Υιοθετημένου Παιδιού.....	41
5.1. Ανάγκες των Παιδιών	41
5.2. Επιπτώσεις της εγκατάλειψης αναλόγως ηλικίας	42
5.3. Ψυχική Κατάσταση των Παιδιών που παραμένουν σε Ίδρυμα	43
5.4. Κοινωνική Συμπεριφορά των Παιδιών που παραμένουν σε Ίδρυμα	43
5.5. Δυσκολία Προσαρμογής και η Επικράτηση του Φόβου Εγκατάλειψης	44
5.6. Βιώματα του Παιδιού από το Οικογενειακό Πλαίσιο	46
5.7. Βιώματα του Παιδιού από την Ανάδοχη ή Θετή Οικογένεια	47
5.8. Προσαρμογή του Ανήλικου σε Ανάδοχη ή Θετή Οικογένεια	47
5.9. Ανάπτυξη Σχέσης στην Αναδοχή ή την Υιοθεσία	48
5.10. Το στίγμα της Εγκατάλειψης και οι Συνέπειες στην Επένδυση του Εαυτού	50
Κεφάλαιο 6 Ενημέρωση των Παιδιών για την Υιοθεσία και την Αναδοχή.....	52
6.1. Ταυτότητα Παιδιού	52
6.2. Εκδήλωση Ενδιαφέροντος από το Παιδί για να μάθει γιατί μεγαλώνει με θετούς ή ανάδοχους γονείς	54
6.3. Πως αντιλαμβάνεται ένα Παιδί την Υιοθεσία ή την Αναδοχή	55
6.4. Η Χρησιμότητα των Παραμυθιών για την Υιοθεσία ή την Αναδοχή	56
Βιβλιογραφία.....	58

Κεφάλαιο 1

Οικογένεια

1.1.Ορισμός Οικογένειας:

Η λέξη οικογένεια είναι πολύ σημαντική για εμάς τους ανθρώπους διότι καθορίζει την ταυτότητα μας και ορίζει από που προερχόμαστε . Στον ανθρώπινο νου, όποτε ακούμε αυτή τη λέξη, συνειρμικά έρχονται οι έννοιες ασφάλεια, ζεστασιά , αγάπη , ελικρίνεια και άλλες τόσες που ζυπνούν μέσα μας όμορφα συναισθήματα.

Αρχικά, η οικογένεια αποτελείται από τουλάχιστον δύο μέλη ή από ένα σύνολο προσώπων και είναι η πρώτη κοινωνική ομάδα που μέσα από διεύρυνση δημιούργησε την κοινωνία. Τα μέλη μιας οικογένειας συνήθως συνδέονται με συγγενικούς δεσμούς δηλαδή από δεσμούς αίματος, συναισθηματικούς , πρακτικούς λόγους αλλά μπορεί να είναι και κοινωνική η σύνδεση. Η σχέση αυτή εξασφαλίζει δικαιώματα αλλά προϋποθέτει και υποχρεώσεις.

Η οικογένεια ορίζεται ως μια κοινωνική ομάδα που σύμφωνα με τον G.Gurvitch, η οικογένεια αποτελείται από ένα σύνολο ατόμων που θεωρείται μια μονάδα και αποτελείται από την συλλογικότητα και τη μοναδικότητα που η δημιουργία της έχει ως κάστρο τις συνεχείς και ενεργές συμπεριφορές από τα άτομα που την αποτελούν. Σύμφωνα με τον R.K.Merton , μια κοινωνική ομάδα είναι ένα σύνολο ατόμων που δρουν με συγκεκριμένους κανόνες ή χτίζουν αναμεταξύ τους ακλόνητες και κοινωνικές σχέσεις.

Η οικογένεια ορίζεται και ως κοινωνικός θεσμός όπου η κοινωνία καθορίζει τις υποχρεώσεις , τα δικαιώματα , τη δομή , τα χαρακτηριστικά αλλά και τους ρόλους των ατόμων που εντάσσονται σε αυτόν τον κοινωνικό θεσμό. Ο κοινωνικός θεσμός σύμφωνα με την Λ.Μ.Μουσούρου (2005:15) είναι οι σχέσεις που αποτελούνται από την σταθερότητα που προκύπτει από τους ρόλους που προσδιορίζει η κοινωνία αλλά και η ατομική ή η ομαδική δράση. Πιο συγκεκριμένα η κοινωνία κατευθύνει τις λειτουργίες μιας οικογένειας όσον αφορά την οργάνωση αλλά και τη λειτουργικότητα της. Επίσης, η κοινωνία ορίζει τον τρόπο που μια οικογένεια θα επιτύχει τους στόχους

της. Πιο συγκεκριμένα αν η οικογένεια δρα με κύρια βάση τα κοινωνικά δρώμενα τότε αναγνωρίζεται και γίνεται αποδεκτή τόσο αυτή όσο και τα μέλη που την αποτελούν.

Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός έχει σκοπό την αναπαραγωγή αλλά και να μεταδώσει από γενιά σε γενιά τον πολιτισμό αλλά και τη λειτουργία της κοινωνίας. Έτσι η οικογένεια επιτυγχάνει να ελέγχει τον τρόπο ζωής των νέων μελών της, να αποφασίζει για το μίσθμα των υλικών αγαθών ανάλογα με την κρίση των μελών της αλλά και να επηρεάζει την κοινωνική πορεία των ατόμων που την αποτελούν.

1.2.Τύποι Οικογένειας:

Στις μέρες μας η μορφή της οικογένειας έχει διαφοροποιηθεί και δεν αποτελείται πλέον από την καθορισμένη και παραδοσιακή οικογένεια που αποτελείτο από δύο ανθρώπους που τους ενώνει ο συζυγικός δεσμός και από τα τέκνα τους. Πλέον υπάρχουν διάφορες μορφές και τύποι οικογένειας που ξεφεύγουν από τη συνηθισμένη μορφή όπως πρωταρχικά γνώριζε και ήταν συνηθισμένη η κοινωνία.

Οι τύποι οικογένειας είναι οι εξής:

I. Πυρηνική/ Παραδοσιακή Οικογένεια:

Σε αυτή τη μορφή οικογένειας σκοπός είναι δύο άτομα να ενωθούν με τον δεσμό του γάμου και έπειτα να ακολουθήσει η γέννηση ενός ή περισσότερων παιδιών. Άμεσος σκοπός της πυρηνικής / παραδοσιακής οικογένειας είναι το τέκνο ή τα τέκνα που θα έρθουν στη ζωή μέσα από τον γάμο δύο ανθρώπων αλλά και η είσοδος των παιδιών αυτών στην κοινωνία επενδύοντας στη μόρφωση, την κοινωνικοποίηση αλλά και τη γενικευμένη φροντίδα των παιδιών αυτών. Συμπληρωματικά σε αυτό τον τύπο οικογένειας φαίνεται πως και οι δύο γονείς είναι εργαζόμενοι με αποτέλεσμα οι ρόλοι που έχει ο καθένας ξεχωριστά μέσα στο πλαίσιο της οικογένειας να μοιράζονται σύμφωνα με τις υποχρεώσεις του επαγγέλματος που έχει το ζευγάρι ξεχωριστά.

II. Διευρυμένη / Εκτεταμένη Οικογένεια:

Στον συγκεκριμένο τύπο οικογένειας συμπεριλαμβάνονται εκτός από τα κύρια μέλη τα οποία είναι ο μπαμπάς, η μαμά και το παιδί ή τα παιδιά αλλά μέρος της είναι και οι παππούδες, οι γιαγιάδες, οι θείες, οι θείοι και άλλα συγγενικά πρόσωπα που συνδέονται με τον δεσμό του αίματος. Στην ουσία η εκτεταμένη οικογένεια δείχνει αφοσίωση στα

μέλη της και αποτελεί μια ομάδα συνεργασίας που της ανήκουν κοινά περιουσιακά στοιχεία και φαίνεται η ανάγκη ενός μέλους της να αντιπροσωπεύει την ανάγκη όλων των μελών της. Εν κατακλείδι, αρχηγός ολόκληρης της οικογένειας είναι ο πατέρας που ‘κουβαλάει στις πλάτες του’ τις ευθύνες της οικογένειας και η γυναίκα είναι το πρόσωπο που συνδέει και έχει ενωμένα όλα τα μέλη της οικογένειας της.

III. Μονογονεϊκή Οικογένεια:

Στη σημερινή κοινωνία συναντάμε όλο και συχνότερα μονογονεϊκές οικογένειες όπου ο πατέρας ή μητέρα, είτε ανατρέφουν είτε διαμένουν είτε και τα δύο μόνοι το παιδί ή τα παιδιά τους. Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως λόγω της αύξησης των μονογονεϊκών οικογενειών εξαλείφονται οι προκαταλήψεις για τις άγαμες μητέρες, για την αυτονομία των γυναικών, για την αύξηση διαζυγίων, για την ελαχιστοποίηση της γαμηλιότητας αλλά και των δεύτερων γάμων. (Μουσούρου,1981).

Οι μονογονεϊκές οικογένειες προκύπτουν από μητέρες που τα παιδιά τους είναι αγνώστου πατρός και από μητέρες που γνωρίζουν ποιος είναι ο πατέρας αλλά ο ίδιος δεν αναγνωρίζει το παιδί. Επίσης, μονογονεϊκές οικογένειες προκύπτουν σε περίπτωση που επέλθει ο θάνατος ενός από τους δύο γονείς, που ίσως το παιδί έχει γνωρίσει είτε πολύ είτε λίγο και αυτό εξαρτάται από την ηλικία που βρισκόταν το παιδί όταν απεβίωσε ο γονέας και από το πόσο συχνά μιλάνε στο σπίτι για αυτόν και βλέπουν φωτογραφίες. (Μεσσήνης, 2011)

Υπάρχουν και περιπτώσεις όμως που υπάρχει μια ελεύθερη σχέση, αναγνωρίζεται το παιδί και από τους δύο γονείς αλλά δεν ζουν στην ίδια στέγη. Τέλος, η υιοθεσία αποτελεί έναν λόγο για την μονογονεϊκή οικογένεια μιας και υπάρχει το ενδεχόμενο ένας άγαμος και μοναχικός άνθρωπος να γίνει γονέας και έτσι παίρνει την απόφαση να υιοθετήσει ένα παιδί.

IV. Ανασυγκροτημένη Οικογένεια:

Η ανασυγκροτημένη οικογένεια δημιουργείται από τους δεύτερους γάμους. Τα παιδιά που προκύπτουν από τον πρώτο γάμο που έχει τερματιστεί και μένουν πλέον με τον/την σύζυγο του ενός βιολογικού τους κηδεμόνα και με τον βιολογικό κηδεμόνα προσφωνούν τον ‘πατριό’ ή την ‘μητριά’ τους με το όνομα τους. Εν κατακλείδι, ορισμένες φορές μπορεί να προκύψει ένα παιδί από τον δεύτερο γάμο για να

δημιουργηθεί ένας πιο ουσιαστικός δεσμός για να συμπληρωθεί η διάταξη της οικογένειας.

V. Χωλή Οικογένεια:

Ο συγκεκριμένος τύπος οικογένειας αφορά συζυγικές οικογένειες που έχουν χωριστεί λόγω κάποιων συνθηκών και όχι γιατί το ζευγάρι δεν επιθυμεί να είναι μαζί και να ζει κάτω από την ίδια στέγη. Οι συγκυρίες αυτές οφείλονται στις εργασιακές υποχρεώσεις και στη φύση της δουλειά που απαιτεί από το άτομο να εργάζεται μακριά από την πόλη του άρα μακριά και από την οικογένεια του, όπως είναι η δουλειά του ναυτικού, του στρατιωτικού και άλλων τέτοιων επαγγελμάτων.

VI. Ανάδοχη Οικογένεια:

Σε αυτό τον τύπο οικογένειας, ενήλικα άτομα κρίνονται κατάλληλα μετά από ελέγχους από το γραφείο ευημερίας για να φιλοξενήσουν και να φροντίσουν στο σπίτι τους για όσο χρονικό διάστημα χρειαστεί ένα παιδάκι όπου οι βιολογικοί του γονείς δεν μπορούν ή την παρούσα φάση κρίθηκαν ακατάλληλοι για να το μεγαλώσουν και να το φροντίσουν. Είναι σημαντικό να τονιστεί πως το παιδί που αναλαμβάνει η ανάδοχη οικογένεια έχει τη δική του ταυτότητα και οι βιολογικοί του γονείς μπορούν να το βλέπουν συγκεκριμένες φορές τον μήνα μετά από διευθέτηση ραντεβού μέσω του γραφείου ευημερίας. Τέλος, οι ανάδοχοι γονείς που φιλοξενούν τα παιδιά αυτά δεν έχουν το δικαίωμα να πάρουν καμία απόφαση για αυτά χωρίς την έγκριση του γραφείου ευημερίας.

VII. Θετή Οικογένεια:

Οι θετές οικογένειες μπορούν να δημιουργηθούν με δύο τρόπους: με την συγκατάθεση των βιολογικών γονέων ή μέσω του συστήματος προστασίας των παιδιών. Κατά την πρώτη περίπτωση, παιδιά μικρής ηλικίας που οι βιολογικοί γονείς δεν μπορούν να αναθρέψουν είτε για οικονομικούς είτε για άλλους λόγους δίνονται για υιοθεσία με την έγκριση των γονέων τους ενώ κατά τη δεύτερη περίπτωση, τα παιδιά αφαιρούνται από τους γονείς τους χωρίς αυτοί να το επιθυμούν γιατί έχουν κριθεί ακατάλληλοι μετά από μια σειρά γεγονότων και τα παιδιά αυτά τα αναλαμβάνουν κρατικές ή κοινωνικές οργανώσεις και τα προστατεύουν.

VIII. Ομοφυλόφιλα Ζευγάρια:

Η συμβίωση και ο γάμος ομοφυλόφιλων ζευγαριών πλέον είναι νόμιμος θεσμός και γίνονται προσπάθειες για να νομιμοποιηθεί πλήρως.

1.3.Γονεϊκοί Τύποι:

«Γονικός Τύπος» είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για την περιγραφή του τρόπου με τον οποίο ένα άτομο συμπεριφέρεται σαν γονέας.

Υπάρχουν δύο τύποι γονέων: αυτοί που χρησιμοποιούν μεθόδους και αυτοί που χρησιμοποιούν πρακτικές. Οι μέθοδοι ή οι πρακτικές που χρησιμοποιούνται από τους γονείς είναι για το πως θα μεγαλώσουν τα παιδιά τους αλλά και για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους.

Κατά τη δεκαετία του 1960 η Baumrind ερεύνησε τη γονική συμπεριφορά σε οικογένειες της Βόρειας Αφρικής και ξεχώρισε τρεις τύπους γονέων : τον αυταρχικό, τον ανεκτικό και τον δημοκρατικό. Παρόλα αυτά, στις συνεχείς έρευνες της αντιλήφθηκε πως οι τρεις αυτές κατηγορίες έχουν διαφορές προς τον βαθμό στοργής που δείχνουν οι γονείς στα παιδιά τους αλλά και στον βαθμό ελέγχου που ασκούν στη συμπεριφορά τους. Έτσι, αποφάσισε να μελετήσει αλλά και να εμπλουτίσει τη θεωρία της με αποτέλεσμα να προοδεύσει τις διαστάσεις της στοργής και του ελέγχου σε άλλες δύο διαστάσεις, τον βαθμό ανταπόκρισης και το βαθμό απαιτήσεων.

Ο βαθμός ανταπόκρισης ταυτίζεται με το αν ένας γονέας αντεπεξέρχεται στις ανάγκες του παιδιού του και κατά πόσο του δίνει την ελευθερία να είναι ανεξάρτητο. Ενώ ο βαθμός απαιτήσεων ταυτίζεται με τις προσδοκίες και απαιτήσεις που έχει ο γονέας από το παιδί του. Από αυτές τις δύο διαστάσεις έχουν προκύψει οι ακόλουθοι τύποι: ο αυταρχικός, ο ανεκτικός-επιεικής, ο ανεκτικός-αδιάφορος και ο δημοκρατικός.

Οι αυταρχικοί γονείς δεν είναι εκδηλωτικοί με τα παιδιά τους, έχουν μόνιμα μια συναισθηματική απόσταση. Σαν γονείς δεν κάνουν ποτέ διάλογο, δεν διαπραγματεύονται και γενικότερα δεν συζητάνε με τα παιδιά τους παρά μόνο ασκούν εξουσία και έλεγχο σε αυτά. Επίσης έχουν συνεχώς προσδοκίες και απαιτήσεις από τα παιδιά και πολύ συχνά είναι σκληροί και συμπεριφέρονται τιμωρητικά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη χαμηλή ανταπόκριση ως προς τις ανάγκες των παιδιών τους.

Οι ανεκτικοί-επιεικείς γονείς δείχνουν να ανταποκρίνονται σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό στις ανάγκες των παιδιών τους και δεν έχουν υψηλές απαιτήσεις από αυτά. Αφήνουν τα παιδιά να διαμορφώσουν μόνα τη συμπεριφορά τους μέσα σε μια κατάσταση διότι πιστεύουν πως ο πολύς έλεγχος καταπατά την ελευθερία τους και έτσι τον αποφεύγουν. Σε γενικότερες γραμμές είναι εκδηλωτικοί γονείς και υποστηρίζουν τα παιδιά τους όμως δεν καταφέρνουν ποτέ να κρατήσουν κανόνες που έχουν θέσει οι ίδιοι.

Οι ανεκτικοί-αδιάφοροι γονείς δεν έχουν καθόλου απαιτήσεις και ούτε ανταποκρίνονται πολύ στις ανάγκες των παιδιών τους. Συγκεκριμένα δεν επεμβαίνουν ποτέ στη ζωή τους παρά μόνο για να τους καλύψουν μόνο τις απαραίτητες τους ανάγκες. Στο συναισθηματικό κομμάτι είναι σχεδόν απαθείς και πολλές φορές αγνοούν τα παιδιά.

Στους δημοκρατικούς γονείς ο βαθμός απαίτησης και ο βαθμός ανταπόκρισης είναι εξίσου ψηλός. Είναι ευέλικτοι με τον έλεγχο που ασκούν στα παιδιά και θέτουν τα όρια τους πάντα με τη συνοδεία της επεξήγησης. Έχουν απαιτήσεις αλλά σε φυσιολογικό βαθμό. Σαν γονείς είναι εκδηλωτικοί, δίνουν συναισθηματική υποστήριξη στα παιδιά και συζητάνε πολύ με αυτά. Τέλος, είναι υπέρ της αυτονομίας των παιδιών τους.

Κεφάλαιο 2

Οικογένεια και Παιδί

2.1. Θεωρία της Προσκόλλησης:

Στο συγκεκριμένο υπό-κεφάλαιο θα παρουσιαστεί και θα επεξηγηθεί η θεωρία της προσκόλλησης και οι τύποι δεσμών. Σύμφωνα με τον John Bowlby η θεωρία της προσκόλλησης αλλά και οι τύποι δεσμών είναι ένας τρόπος κατανόησης του πόσο σημαντικό είναι για ένα παιδί να νιώθει την ασφάλεια και την προστασία της μητέρας του αλλά και το να βρίσκεται σε ένα υγιές και σταθερό περιβάλλον.

Ο John Bowlby, ένας ψυχολόγος, επινόησε τον όρο «προσκόλληση» και εξήγησε ότι αυτός ο δεσμός είναι μια ψυχολογική επικοινωνία μεταξύ του παιδιού και του φροντιστή του.

Ως ορισμός η προσκόλληση αναφέρεται σε ένα δυνατό συναισθηματικό δεσμό που δημιουργείται μεταξύ της μητέρας, του βρέφους και των ανθρώπων που εντάσσονται στο άμεσο περιβάλλον, κατά τον πρώτο χρόνο ζωής του βρέφους. Αυτή η στενή σχέση περιγράφεται από αμοιβαία στοργή και έντονη επιθυμία και των δύο πλευρών να είναι μαζί (Δημητρίου,2012).

Η θεωρία πίσω από αυτό είναι πως οι εμπειρίες που έχει ένα παιδί κατά τη βρεφική και παιδική του ηλικία παίζουν μεγάλο ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του αλλά και στη μετέπειτα ζωή του. Υποστηρίζεται πως τα βρέφη γεννιούνται με έμφυτη την ανάγκη της σύνδεσης με κάποιον που θα του προσφέρει ασφάλεια και προστασία. Αυτή η τάση παρατηρείται σε όλα τα είδη θηλαστικών και βασίζεται στην ιδέα πως είναι ένας τρόπος διασφάλισης ασφάλειας και προστασίας.

Ο Bowlby και οι συνεργάτες του μελέτησαν μωρά που αφαιρούνται από τους γονείς τους για να τοποθετηθούν σε διαφορετικούς τύπους ιδρυμάτων, είτε για μεγάλο χρονικό διάστημα είτε για μικρό χρονικό διάστημα. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, συχνά βιώνουν έντονες διαμαρτυρίες, άρνηση, απόγνωση και τέλος, έλλειψη συναισθηματικής προσκόλλησης. Η θεωρία της προσκόλλησης εξηγεί πως ορισμένες συμπεριφορές εξαρτώνται από το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο βρίσκεται ένα παιδί.

Το πρώτο στάδιο της προσκόλλησης αναφέρεται στους πρώτους μήνες της ζωής ενός μωρού, κατά τους οποίους αναπτύσσει στενό δεσμό με τη μητέρα του. Σε αυτό το στάδιο, συνήθως ,μοιράζονται συχνές κινήσεις, οπτική επαφή και ισχυρή συναισθηματική σύνδεση. Το επόμενο στάδιο της προσκόλλησης είναι όταν τα μωρά γύρω στο τέλος του ένατου μήνα αρχίζουν να είναι πιο επιφυλακτικά με τους ξένους και αρχίζουν να εκδηλώνουν σημάδια άγχους γύρω τους. Το τρίτο στάδιο της προσκόλλησης είναι όταν το μωρό αρχίζει να θέλει να είναι γύρω από τη μητέρα του περισσότερο και γίνεται πιο συνειδητό γι' αυτό. Αυτό συμβαίνει κατά τον πρώτο χρόνο της ζωής του (Καφέτσιος,2005).

Όταν η σχέση της προσκόλλησης δεν υπάρχει, η ανάπτυξη του παιδιού μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά, κάτι που θα έχει μακροπρόθεσμες συνέπειες.

Τύποι δεσμών σύμφωνα με τον John Bowlby:

- I. Ασφαλής τύπος συναισθηματικού δεσμού:** Όταν η μητέρα και το βρέφος έχουν αμοιβαία συναισθήματα, είναι συνήθως μια πολύ στοργική και σταθερή εμπειρία. Συνήθως υπάρχει μεγάλη ευαισθησία μεταξύ τους.
- II. Αμφίθυμος τύπος:** Υπάρχει μια εναλλαγή των συναισθημάτων και μια αποσπασμένη προσοχή.
- III. Αποδιοργανωμένος τύπος:** Η αίσθηση του δεσμού δεν σχηματίζεται όταν ένα μωρό παραμελείτε ή κακοποιείται. Αυτό συμβαίνει γιατί εξασθενεί η αυτοεκτίμηση του μωρού, κάτι που το κάνει να είναι ανοργάνωτο και αδύναμο.
- IV. Τύπος της αποφυγής:** Η μητέρα δεν δείχνει ανταπόκριση στις ανάγκες του βρέφους της.

Κάτι που είναι σημαντικό να αναφερθεί επιπλέον είναι πως υπάρχει πιθανότητα ένα παιδί να αναπτύξει μια διαταραχή που ονομάζεται διαταραχή αντιδραστικής προσκόλλησης, η οποία προκαλείται από κακοποίηση ή παραμέληση του παιδιού σύμφωνα με τους Hanson & Spratt (2000) και Hardy (2007). Αυτό σημαίνει ότι το παιδί δυσκολεύεται να δημιουργήσει δεσμούς με άλλους ανθρώπους , να πάρει φαγητό και να έχει σχέσεις με άλλους. (Feldman, 2011).

Όπως φαίνεται, η σχέση μητέρας-βρέφους είναι πολύ σημαντική για το ίδιο το παιδί γιατί χρειάζεται αγάπη και στοργή από τη μητέρα του αλλά και το να έχει σταθερές φιγούρες αναφοράς στη ζωή του. Εάν η μητέρα δεν μπορεί να ανταπεξέλθει

στις ανάγκες του παιδιού, αυτό μπορεί να οδηγήσει την ανάπτυξη του παιδιού σε προβλήματα που θα επηρεάζουν και τη μελλοντική του ζωή.

2.2. Άγχος αποχωρισμού:

Σε περίπτωση που ένα βρέφος αποχωριστεί τη μητέρα του βιώνει ένα έντονο άγχος που του προκαλεί την αίσθηση της απώλειας, αναλόγως του βαθμού προσκόλλησης που είχε με τη μητέρα του ενώ κάποιες φορές και σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να του δημιουργηθεί τραυματική εμπειρία. Όπως έχει αναφερθεί πιο πάνω στην περίπτωση που δημιουργηθεί στο βρέφος η τραυματική εμπειρία εξαιτίας του αποχωρισμού από τη μητέρα του παρατηρούνται τρεις φάσεις όπου θα βιώσει το βρέφος: α) διαμαρτυρία (κλάμα) , β) απελπισία (πένθος, απομόνωση, θρήνος, κατάθλιψη) και γ) απόσυρση-αποξένωση (δεν επιθυμεί τη μητέρα του, δείχνει αποξένωση, εχθρότητα και προσκολλιέται σε αντικείμενα). (Δημοπούλου-Λαγωνίκα,2011).

2.3. Γονεϊκή αποδοχή & απόρριψη:

Η γονεϊκή αποδοχή και η απόρριψη είναι δύο διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους οι γονείς μπορούν να ενεργήσουν απέναντι στα παιδιά τους. Η γονεϊκή αποδοχή, η οποία βασίζεται στη ζεστασιά και την αγάπη, μπορεί να εκφραστεί με σωματικούς (χάδι, αγκαλιά κ.α.) και λεκτικούς (έπαινοι, διήγηση ιστοριών κ.α.) τρόπους. Η γονεϊκή απόρριψη, η οποία χαρακτηρίζεται από την έλλειψη ζεστασιάς και αγάπης, λαμβάνει τρεις διαφορετικές μορφές σύμφωνα με τον Rohner, 1975 οι οποίες είναι:

A) εχθρότητα (αίσθημα μίσους, θυμού και αγανάκτησης) και επιθετικότητα (είναι ένα είδος συμπεριφοράς που στοχεύει σε σωματική ή ψυχολογική βλάβη ή που κάνει διάκριση μεταξύ σωματικής και λεκτικής επιθετικότητας).

B) αδιαφορία και παραμέληση: εάν ένας γονέας δεν φαίνεται να ενδιαφέρεται για το παιδί του και δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες του, αυτά είναι δείκτες παραμέλησης

και αδιαφορίας. Η παραμέληση μπορεί να θεωρηθεί ως έλλειψη διαθεσιμότητας εκ μέρους ενός γονέα, καθώς και ως έλλειψη ενδιαφέροντος ή ανησυχίας για το παιδί.

Γ) αδιαφοροποίητη απόρριψη: είναι όταν ένα παιδί αισθάνεται ότι δεν το αγαπούν και είναι ανεπιθύμητο, χωρίς ξεκάθαρα σημάδια απόρριψης. Στην περίπτωση της διαφοροποιημένης απόρριψης, συνήθως υπάρχει κάποιο είδος παρατηρήσιμης συμπεριφοράς, όπως η επιθετικότητα ή η παραμέληση. (Rohner,2017).

Η θεωρία αντιμετώπισης είναι ένας τρόπος κατανόησης του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τον συναισθηματικό πόνο της απόρριψης. Η θεωρία λέει ότι, το πώς συμπεριφέρεται ένα άτομο εξαρτάται από την αλληλεπίδραση μεταξύ του εαυτού, του άλλου ατόμου και του πλαισίου.

Οι κοινωνικογνωστικές δεξιότητες που βοηθούν στην προστασία των ατόμων από ψυχολογική σκοπιά σύμφωνα με τον Rohner (1986) είναι:

A) η διαφοροποιημένη αίσθηση του εαυτού

B) η αίσθηση του αυτοκαθορισμού δηλαδή η αίσθηση ελέγχου στις συγκυρίες ζωής που οφείλονται σε προσωπικά χαρακτηριστικά και σε μεγάλη προσπάθεια του εαυτού.

Γ) η ικανότητα αποπροσωποποίησης δηλαδή η απομάκρυνση σε ότι συμβαίνει στη ζωή και οι διαπροσωπικές αλληλεπιδράσεις με την εγωκεντρική διάσταση του εαυτού. (Rohner,2017).

2.4. Ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον:

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO, 2006) πιστεύει και υποστηρίζει ότι η παιδική κακοποίηση επηρεάζει όλα τα άτομα κάτω των 18 χρονών, συμπεριλαμβανομένης οποιασδήποτε κακοποίησης που βλάπτει ή θα μπορούσε να βλάψει την ευημερία και την ανάπτυξη των παιδιών.

Η κακοποίηση περιλαμβάνει και την παραμέληση ενός παιδιού, όταν ο υπεύθυνος ενήλικας για το παιδί δεν φροντίζει να παρέχει την καλύτερη, δυνατή φροντίδα σε όλους τους τομείς (υγεία, εκπαίδευση, συναισθηματική ανάπτυξη, διατροφή, προστασία κ.α.) σε ικανοποιητικό βαθμό από τους πόρους που διατίθενται. (Στογιαννίδου,2015). Επίσης, συναισθηματική παραμέληση είναι όταν ο γονέας αγνοεί

ή δεν δίνει την απαραίτητη προσοχή στην προσπάθεια του παιδιού του να επικοινωνήσει π.χ. το κλάμα. (Χατζηνικολάου,2009).

Ο Holden (2003), υποστηρίζει ότι η ενδοοικογενειακή βία μπορεί να περιλαμβάνει ενέργειες που έχουν σκοπό να βλάψουν και να προκαλέσουν πόνο σε άτομα όπου ο δράστης είναι κοντά σε αυτά π.χ. πατέρας, μητέρα. Η σωματική κακοποίηση από τους γονείς είναι συνήθως το πιο κοινό είδος ενδοοικογενειακής βίας, αν και δεν είναι το μόνο είδος. Μπορεί, επίσης να συμβεί σεξουαλική και ψυχολογική κακοποίηση από γονείς και μεγαλύτερα αδέρφια. (Γεωργίου, 2012).

Η έρευνα που έχει διεξαχθεί από τους Παπάνη και Μανωλάκη (2011) έχει αποδείξει ότι η κακοποίηση και η παραμέληση των παιδιών μπορεί να έχει μεγάλο αντίκτυπο στην αυτοεκτίμηση, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και την ντροπαλότητα τους, όπου μπορεί να επιμείνουν μέχρι την ενηλικίωση τους. Ακόμα, γίνονται αντιληπτές συμπεριφορές όπως το άγχος, οι ενοχές, η ανάγκη απομόνωσης και η μη δυνατότητα αντίληψης του εαυτού και αυτοεκτίμησης. (Παπάνης,2011).

Ο Herbet (1997) υποστηρίζει πως μπορεί να είναι δύσκολο να αποδειχθεί σε ένα παιδί πως έχει υποστεί συναισθηματική κακοποίηση αλλά μπορεί να γίνει αντιληπτό από την παραμέληση και τη μη εκδήλωση ενδιαφέροντος από πλευράς των γονέων, οι οποίοι δεν παρέχουν στο παιδί αγάπη, ασφάλεια, σωματική επαφή κ.α.

Η συναισθηματική κακοποίηση μπορεί να διακριθεί σε : τιμωρία θετικής 'δραστικής' συμπεριφοράς (άγγιγμα, χαμόγελο), αποθάρρυνση δημιουργίας δεσμού, προσβολή της αυτοεκτίμησης (επίκριση) και τιμωρία των διαπροσωπικών δεξιοτήτων (φιλικότητας).

Κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί πως η επιθετική συμπεριφορά από την πλευρά των γονέων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη χαμηλή αυτο-αποτελεσματικότητα ως γονείς. Αυτό σημαίνει πως οι γονείς δεν έχουν μεγάλη πίστη στην ικανότητα τους να κάνουν καλή δουλειά ως γονείς. Αυτό οδηγεί σε αυξημένο άγχος, κατάθλιψη, υπερβολικές αντιδράσεις και δυσλειτουργικές πρακτικές γονικής μέριμνας. (Βλαχογιάννη και Αγγελής, 2014).

Όπως αναφέρει ο Schaffer (1983) η βία που εκτελείται από γονείς προς το παιδί τους εναπόκειται σε συναισθηματική ανωριμότητα των γονέων, που δεν είναι ικανοί να χειριστούν στρεσογόνες καταστάσεις που αφορούν κοινωνικά, οικονομικά

προβλήματα ή σε χαρακτηριστικά του παιδιού τους όπως για παράδειγμα ένα παιδί που χρήζει περισσότερης φροντίδας λόγω ασθενειών.

Ο Minsky (1990) είχε αναφέρει πως το ασυνείδητο κάθε ατόμου βασίζεται στις συναισθηματικές εμπειρίες της οικογένειας του και καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις συγκρούσεις που συνέβησαν κατά την πρώιμη παιδική του ηλικία.

Ο Schaffer (1983) υποστηρίζει πως η έλλειψη ευαισθησίας σε μια σχέση γονέα-παιδιού μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη του παιδιού λόγω του ότι ο γονέας θεωρεί τις δυνατότητες του παιδιού του με περιορισμένες και πολλές φορές τις βλέπει απαξιωτικά, με αποτέλεσμα ο γονέας να αντιμετωπίζει με λάθος και αυστηρό τρόπο το παιδί του.

Όταν ένα παιδί είναι λυπημένο, χαμένο, αποδυναμωμένο και απελπισμένο μπορεί να επιλέξει να χρησιμοποιήσει τη βία ως άμυνα ενάντια της κατάρρευσης όπως αναφέρει ο Campbell(2000), σκεπτόμενο πως η βία είναι ένας τρόπος αντιμετώπισης των συναισθημάτων ανασφάλειας και αστάθειας.

Από την άλλη, η βία είναι αυτοκαταστροφική όπως απέδειξε ο Thompson(2005) διότι τα παιδιά που δέχθηκαν κακοποίηση έχουν αυξημένο αυτοκτονικό ιδεασμό από μικρή ηλικία, γύρω στην ηλικία των 8 χρονών. (Campher,2014).

2.5. Ψυχική ανθεκτικότητα στην παιδική ηλικία:

Σύμφωνα με τον Masten et al. (2013), η ανθεκτικότητα είναι η ικανότητα του ατόμου να συνεχίζει να αναπτύσσεται, να προσαρμόζεται και να διατηρεί τη λειτουργικότητα παρά τις δύσκολες καταστάσεις και συνθήκες που βιώνει στη ζωή του. (Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης Υποψηφίων Ανάδοχων Γονέων,2019).

Υποστηρίζεται από τον Fonagy (1994) ότι το μυστικό για την ψυχική ανθεκτικότητα στην παιδική ηλικία είναι ο διάλογος που κάνει αναστοχασμό σε καταστάσεις και συνθήκες, πιο συγκεκριμένα η επιβεβαίωση, η αναγνώριση και ο

σεβασμός που εκδηλώνεται στο άτομο από κάποιον που είναι σημαντικός για αυτόν. (Linde-Leimer& Wenzel,2014).

Η αυτοεκτίμηση και η αυτορρύθμιση των κακοποιημένων παιδιών θεωρούνται σημαντικοί παράγοντες που παίζουν ρόλο στο πόσο καλά λειτουργούν ως ανεξάρτητα άτομα. (Στογιαννίδου,2015).

Οι Cicchetti& Rogosch (1997), επίσης συμφωνούν με τους πιο πάνω παράγοντες και υποστηρίζουν πως η θετική αυτοεκτίμηση και μια καλή οργάνωση του εαυτού έχουν στενή σύνδεση με την ανθεκτικότητα των παιδιών και ιδίως των παιδιών που έχουν κακοποιηθεί. (Graig& Baucum,2007).

Ο Πετρογιάννης (2011) δίνει έμφαση σε μερικά χαρακτηριστικά της ανθεκτικότητας που είναι πιο σημαντικά, όπως: η επίδειξη ανθεκτικότητας σε μία και μόνο συγκεκριμένη περίοδο της ζωής, η σημαντικότητα του περιβάλλοντος που θα εκδηλωθεί και η σύνθετη έννοια της ανθεκτικότητας (ατομικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες).

Υπάρχουν και κάποιες βασικές και σημαντικές δεξιότητες που δυναμώνουν την ψυχική ανθεκτικότητα , οι οποίες είναι :

A) η κοινωνική επάρκεια

B) η δεξιότητα επίλυσης προβλήματος

Γ) η αυτονομία

Δ) η πίστη σε ένα καλύτερο μέλλον και η αίσθηση του σκοπού.

Κεφάλαιο 3

Αναδοχή

3.1. Ορισμός Αναδοχής

Η αναδοχή των παιδιών θεωρείται ένας κοινωνικός θεσμός που προστατεύει παιδιά από 0-18 ετών, που έχει εφαρμοστεί το 1956 στην Κύπρο και έχει ισχύ έως σήμερα με το ψήφισμα του Περί Παίδων Νόμου. Σύμφωνα με τον εκάστοτε νόμο η Υπηρεσία Κοινωνικής Ευημερίας έχει υπό την επίβλεψη της την μη μόνιμη παροχή φροντίδας, την άσκηση της γονικής μέριμνας ή και την κηδεμονία των παιδιών αυτών. Τα συγκεκριμένα παιδιά τοποθετούνται σε ανάδοχες οικογένειες ή σε ιδρύματα.

Η αναδοχή είναι μια μορφή παιδικής προστασίας από άτομα τα οποία αξιολογούνται και κρίνονται ως ικανά από το κράτος για να προστατέψουν ένα παιδί που έφυγε από τη φυσική του οικογένεια αφού αυτή έχει κριθεί ακατάλληλη για κάποιο χρονικό διάστημα. Με τον συγκεκριμένο όρο εννοούμε την παροχή φροντίδας και κάλυψης των αναγκών τους για μια καλύτερη ανάπτυξη των παιδιών αυτών εάν οι βιολογικοί τους γονείς αδυνατούν να αναλάβουν τις γονικές τους υποχρεώσεις ή έχουν πεθάνει. Ουσιαστικά οι γονείς που παίρνουν τον ρόλο αναδοχής διασφαλίζουν στα παιδιά άλλων γονιών ένα ασφαλές οικογενειακό περιβάλλον για κάποιο χρονικό διάστημα. Συμπερασματικά η αναδοχή είναι ένας τρόπος που μπορούν να βοηθηθούν τα παιδιά είτε προσωρινά είτε μέχρι την ενηλικίωση τους ώστε να έχουν ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνουν μέχρι να κριθούν κατάλληλοι οι φυσικοί τους γονείς. Τέλος, οι ανάδοχες οικογένειες στηρίζονται οικονομικά κάθε μήνα για να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες των παιδιών.

3.2. Είδη Αναδοχής

Υπάρχουν 7 είδη Αναδοχής και είναι τα εξής:

1. **Συγγενική Αναδοχή :** Αυτό το είδος αναδοχής αφορά το παιδί το οποίο μεγαλώνει και ζει με άτομα που είναι συγγενικά του, όπως οι γιαγιάδες, οι παππούδες, οι θείες κλπ. Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας αποφασίζουν ποια θα είναι αυτά τα άτομα που θα αναλάβουν την παροχή φροντίδας στο παιδί έπειτα από αξιολόγηση για να υπάρχει βεβαιότητα πως τα άτομα αυτά είναι κατάλληλα για το ίδιο το παιδί.
2. **Βραχυπρόθεσμη αναδοχή :** Νοείται το είδος φροντίδας που παρέχεται για μια νύχτα μέχρι και μερικούς μήνες. Αυτό συμβαίνει όταν η βιολογική οικογένεια του παιδιού χρειάζεται λίγο χρόνο για να ξεπεράσει μια κρίση ή μια δύσκολη κατάσταση που βιώνει.
3. **Μακροπρόθεσμη αναδοχή :** Αφορά παιδιά τα οποία τοποθετούνται σε μια οικογένεια που θα τα φροντίζει για μεγάλο χρονικό διάστημα και αποκλείεται η επιστροφή των παιδιών αυτών στη βιολογική τους οικογένεια. Αυτό το είδος αναδοχής προσφέρει στο παιδί ένα υγιές οικογενειακό περιβάλλον, όμως έχει δικαίωμα να κρατήσει επαφές με τη βιολογική του οικογένεια.
4. **Αναδοχή φιλοξενίας:** Σε αυτό το είδος αναδοχής, οι ανάδοχες οικογένειες έχουν τη δυνατότητα να φιλοξενούν και να φροντίζουν τα παιδιά που ζουν σε ίδρυμα τα Σαββατοκύριακα, σε περιόδους γιορτών και διακοπών.
5. **Έκτακτη αναδοχή :** Σε περιπτώσεις που οι βιολογικοί γονείς ενός παιδιού βρίσκονται υπό κράτηση, νοσηλεύονται ή και για άλλους έκτακτους λόγους , τότε τα παιδιά αυτά φιλοξενούνται σε ανάδοχες οικογένειες.
6. **Ημερήσια αναδοχή :** Παρέχεται φροντίδα από ανάδοχους ούτως ώστε να συμβάλουν στην καλή λειτουργία της οικογένειας. Παρέχουν φροντίδα σε ορισμένες ώρες της ημέρας, όπου θα φροντίσει το παιδί η ανάδοχη οικογένεια, αναλόγως των αναγκών του.
7. **Αναδοχή ομάδας παιδιών :**αφορά την αναδοχή 4 με 5 παιδιών , από παιδικής μέχρι εφηβικής ηλικίας όπου αναμένεται να βοηθηθούν από την δυναμική της

ομάδας . Σε αυτές τις περιπτώσεις συγκαταλέγονται τα αδέλφια τα οποία πρέπει να μεγαλώσουν μαζί .

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως ο τύπος αναδοχής που έχει προτεραιότητα είναι η συγγενική αναδοχή γιατί προτιμάται να αναθέτουν τη φροντίδα του παιδιού σε μέλη του συγγενικού περιβάλλοντος ,όταν και εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις .

3.3. Απαιτούμενες Προϋποθέσεις για τους Ανάδοχους Γονείς

Τα άτομα τα οποία δείχνουν ενδιαφέρον προς την αναδοχή θα πρέπει να υποβάλουν γραπτώς σε ένα ειδικό έντυπο το ενδιαφέρον τους στο Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας της επαρχίας όπου διαμένουν. Σε συνέχεια του αιτήματος τους, ο κατάλληλος Λειτουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών έρχεται σε επικοινωνία μαζί τους και αρχίζει μια διαδικασία η οποία περιλαμβάνει την αξιολόγηση τόσο των ατόμων που ενδιαφέρονται να γίνουν ανάδοχοι γονείς όσο και του στενού οικογενειακού τους περιβάλλοντος για να διερευνηθεί η καταλληλότητα τους. Η συγκεκριμένη διαδικασία περιλαμβάνει τις επισκέψεις του Κοινωνικού Λειτουργού στα σπίτια των ενδιαφερομένων, τη συλλογή πληροφοριών, την επικοινωνία τους Κοινωνικού Λειτουργού με άτομα του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος τους και η προσκόμιση στοιχείων (π.χ. λευκό ποινικό μητρώο). Η διάρκεια της διαδικασίας αυτής είναι 3-6 μήνες στο περίπου. Η διαδικασία αυτή γίνεται με σκοπό τα ανήλικα και έφηβα παιδιά που θα δοθούν στις ανάδοχες οικογένειες πρέπει να ζουν σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από ασφάλεια και θετικότητα.

Έτσι λοιπόν για να γίνει κανείς ανάδοχος γονέας πρέπει και είναι απαραίτητο να πληροί κάποιες προϋποθέσεις όπως: να έχει καλή ψυχική, σωματική, διανοητική υγεία και να μην πάσχει από χρόνια μεταδοτικά νοσήματα. Επίσης, τίθεται σημαντικό τόσο οι ανάδοχοι γονείς όσο και ο στενός οικογενειακός περίγυρος τους να μην έχουν ποινικά αδικήματα (π.χ. εμπόριο οργάνων, κακοποίηση ή παραμέληση ανηλίκων, πορνογραφία κ.λπ.), να είναι εγγεγραμμένοι στο Εθνικό Μητρώο Υποψηφίων Ανάδοχων Γονέων, να έχουν ως βασικό κίνητρο το απόθεμα αγάπης για ένα ξένο παιδί, να είναι ικανοί και να μπορούν να τα φέρουν εις πέρας σε ποικίλες καταστάσεις, συμπεριφορές αλλά και στα διάφορα συναισθήματα που θα κατακλύζουν τα ανάδοχα παιδιά. Ακόμη είναι σημαντικό να έχουν υπομονή και ικανότητα να χειριστούν και να φροντίζουν τα παιδιά, να τους προσφέρουν θετικές εμπειρίες ομαλής οικογενειακής

ζωής και να είναι ευέλικτοι ώστε να δείχνουν κατανόηση, ανοχή και αποδοχή στη φυσική οικογένεια του παιδιού.

3.4. Ιδιότητες που πρέπει να διαθέτουν οι Ανάδοχοι Γονείς

Ένας ανάδοχος γονέας είναι απαραίτητο να διαθέτει κάποιες βασικές ιδιότητες που θα συμβάλουν στην καλή ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού. Ο ανάδοχος γονέας πρέπει να είναι υποστηρικτικός προς το παιδί, και στις καλές αλλά και στις κακές στιγμές του. Καθήκον του είναι να αναπτύξει στο παιδί το αίσθημα της ταυτότητας αλλά και το αίσθημα πως αξίζει ως άτομο. Ακόμη, να προωθεί την υγεία, την εκπαίδευση και την ανάπτυξη των ικανοτήτων του παιδιού, να ενθαρρύνει το παιδί να αναπτύσσει αλλά και να διατηρεί φιλίες, να έχει την αντίληψη των διαφόρων αναγκών που έχουν τα παιδιά. Επίσης, πολύ σημαντικό είναι να δείχνει σεβασμό αλλά και να δέχεται την ταυτότητα, τη σεξουαλικότητα, τη θρησκεία, τη φυλή και τη γλώσσα του παιδιού, να αναπτύσσει τις δικές του δεξιότητες ως ανάδοχος γονέας μέσω της καλής προετοιμασίας και της καλής εκπαίδευσης, να έχει στενή συνεργασία με τον Λειτουργό Κοινωνικών Υπηρεσιών με μοναδικό στόχο το συμφέρον του παιδιού και τέλος, να είναι καλά προετοιμασμένος για το ρόλο που θα αναλάβει ως γονέας σε ένα ξένο παιδί.

3.5. Σύσταση και Άρση Αναδοχής

I. Σύσταση της Αναδοχής Ανηλίκου κάτω από την Γονική Μέριμνα

Το άρθρο 1655ΑΚ αναφέρει πως ο θεσμός της αναδοχής μπορεί να διεκπεραιωθεί με δύο τρόπους : είτε υπό τη συμφωνία των φυσικών γονιών ή κηδεμόνα με τους ανάδοχους γονείς είτε με δικαστική απόφαση ή με εισαγγελική εντολή.

- Σύσταση της Αναδοχής Ανηλίκου με Σύμβαση ανάμεσα στους φυσικούς και ανάδοχους γονείς:

Οι φυσικοί γονείς ενός ανήλικου παιδιού έχουν την επιλογή να αναθέσουν και να παραχωρήσουν τη φροντίδα του παιδιού τους σε κάποιον άλλον ενήλικα (Σκορίνη-Παπαρρηγοπούλου σε ΑΚ Γεωργιάδη/ Σταθοπούλου, αρθρ.1655, αρ. 29). Αυτή η απόφαση μπορεί να οφείλεται στο ότι δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στη φροντίδα του παιδιού τους είτε για λόγους υγείας είτε για λόγους οικονομικής πλευράς (Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη, ΟικΔικ ΙΙ σελ. 54).

Η γονική μέριμνα κατά κύριο λόγο εκτελείται από τους φυσικούς γονείς όμως υπάρχουν περιπτώσεις γονέων που δεν μπορούν να την εκτελέσουν. Ωστόσο η φροντίδα ενός παιδιού είναι σημαντική, έτσι αν δεν μπορούν να του την παρέχουν οι φυσικοί του γονείς μπορεί να συναφθεί σύμβαση μεταξύ των φυσικών γονέων και ενός τρίτου ανθρώπου, δηλαδή ανάδοχου γονέα. Οι ανάδοχοι γονείς θα φροντίζουν το παιδί ενώ παράλληλα οι νομικές σχέσεις του παιδιού με τους φυσικούς του γονείς θα παραμείνουν ίδιες.

Η θεωρία αναφέρει ότι στην περίπτωση της αναδοχής η οποία πραγματοποιείται με σύμβαση, η λειτουργία της γονικής μέριμνας δεν μεταβιβάζεται καθώς αυτό είναι απαγορευτικό (Φουντεδάκη σε ΣΕΑΚ Γεωργιάδη, αρθ. 1655, αρ 10).

Από την άλλη, μερικοί πιστεύουν και υποστηρίζουν πως οι ανάδοχοι γονείς που ενεργούν και ασκούν κατά κάποιο τρόπο τη γονική μέριμνα στα παιδιά στη θέση των φυσικών γονιών τους (Φουντεδάκη σε ΣΕΑΚ Γεωργιάδη/ Σταθοπούλο, αρθρ 1655, αρ. 10), αφορά την παραχώρηση ενός κομματιού της άσκησης της γονικής μέριμνας λόγω της φυσικής πορείας που διέπει τη σχέση του ανάδοχου γονέα με το ανάδοχο παιδί (Σκορίνη- Παπαρρηγοπούλου σε ΑΚ Γεωργιάδη/ Σταθόπουλ, αρθρ 1651, αρ.3, Τροκάνας σε ΑΚ Καρακώστα, αρθ 1659, αρ. 2).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως όλες οι συμβάσεις ανάληψης υποχρεώσεων για τη φροντίδα ενός παιδιού πρέπει να έχουν τη μορφή γραπτού εγγράφου. Απαιτείται από την Κυβέρνηση, οι ανάδοχοι γονείς να είναι εγγεγραμμένοι στο Εθνικό Μητρώο Υποψήφιων Ανάδοχων Γονέων προκειμένου να είναι επιλέξιμοι ώστε να προχωρήσουν στη διαδικασία υπογραφής της σύμβασης για τη φροντίδα ενός παιδιού. (Περάκη Β. , Δίκαιο Υιοθεσίας και Αναδοχής μετά τον Ν. 4538/2018, σελ 37).

Επιπρόσθετα, η κατάλληλη κοινωνική υπηρεσία πρέπει να είναι ενήμερη για τη σύμβαση ώστε να επιβεβαιωθεί η καταλληλότητα του ανάδοχου γονέα. Σε περίπτωση που η σύμβαση δεν καταχωρηθεί στην κοινωνική υπηρεσία, ο ανάδοχος γονέας δεν μπορεί να λάβει κρατικά οφέλη.

- Σύσταση Αναδοχής Ανήλικου υπό Δικαστική Απόφαση:

Σε περιπτώσεις που κριθεί πως ένα ανήλικο παιδί δεν φροντίζεται καταλλήλως από τους φυσικούς του γονείς τότε επεμβαίνει το δικαστήριο και εφαρμόζεται η σύσταση

αναδοχής και παραχωρείται η φροντίδα του παιδιού σε τρίτα άτομα και παραδίνεται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει η γονική μέριμνα στον ανάδοχο γονέα.

Το δικαστήριο διατάσσει το συγκεκριμένο μέτρο όταν διαπιστωθεί ότι ο ένας ή και οι δύο γονείς δεν παρέχουν την κατάλληλη φροντίδα στο παιδί τους. Αυτό το μέτρο είναι συνήθως η έσχατη λύση και αποσκοπεί στην προστασία του παιδιού.

Το συγκεκριμένο μέτρο θεωρείται ως η τελευταία λύση για ένα παιδί εάν η ασφάλεια του βρίσκεται σε κίνδυνο από τους φυσικούς του γονείς.

Το άρθρο 1533 του ΑΚ προβλέπει ότι εάν κάποιος αναλαμβάνει τη φροντίδα ενός παιδιού και ασκεί σε αυτό εν μέρει γονική μέριμνα, αυτό πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα της πραγματικής κατάστασης του παιδιού. Με άλλα λόγια, αυτό μπορεί να συμβεί μόνο εάν το άτομο που αναλαμβάνει τη φροντίδα του παιδιού φροντίζει πραγματικά το παιδί με ανάδοχο τρόπο (Φουντεδάκη σε ΣΕΑΚ Γεωργιάδη, αρθ 1655, αρ 18 Χρυσογόνος, Αρμ . 2000).

Εάν οι φυσικοί γονείς έχουν προβεί σε πολύ κακή πράξη και παράβαση τότε το δικαστήριο μπορεί και έχει τη δυνατότητα να διατάξει την ανάθεση του παιδιού σε τρίτο πρόσωπο το οποίο θα αναλάβει τη φροντίδα του, δηλαδή τη λεγόμενη αναδοχή εν στενή έννοια όμως μπορεί να επιβάλει και την ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου ως ολική ή μερική , δηλαδή η αναδοχή εν ευρεία έννοια.

II. Η Σύσταση της Αναδοχής Ανηλίκου υπό την Επιτροπεία

Σε περιπτώσεις που ένα ανήλικο παιδί έχει αποκτήσει τη δυνατότητα να ζήσει με ένα τρίτο πρόσωπο ενώ ταυτοχρόνως έχει επιλεγθεί από το Δικαστήριο επίτροπος, υπάρχει η ευχέρεια από τον επίτροπο να : α) εμπιστευθεί τη διαμονή και τη φροντίδα του παιδιού (μετά από άδεια του δικαστηρίου) σε ανάδοχη οικογένεια που διέπεται από καταλληλότητα ή σε ένα καλό ίδρυμα β) το ίδιο το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα χωρίς το αίτημα από πλευράς του επιτρόπου να παραχωρήσει τη φροντίδα του ανήλικου παιδιού σε μια ανάδοχη οικογένεια ή ίδρυμα υπό την προϋπόθεση να γίνει αίτημα από τον Εισαγγελέα ή από κάποιον άλλο που έχει το νομικό συμφέρον και ύστερα από την άποψη που εκφέρει το εποπτικό συμβούλιο για σωματική ή πνευματική ανάπτυξη του παιδιού.

Τέλος, κρίνεται σημαντική η έκθεση της Κοινωνικής Υπηρεσίας η οποία διερευνά την ανάδοχη οικογένεια και την κρίνει ως κατάλληλη για τη φροντίδα του ανήλικου πριν προβεί το Δικαστήριο στην απόφαση για την τοποθέτηση του παιδιού.

- Σύσταση της Αναδοχής Ανήλικου με Σύμβαση ανάμεσα του επίτροπου και της Ανάδοχης Οικογένειας:

Στην περίπτωση, κατά την οποία ένας επίτροπος έχει αναλάβει την εποπτεία ενός ανήλικου παιδιού και δεν μπορεί για διάφορους λόγους να φέρει εις πέρα τα καθήκοντά του για ένα συγκεκριμένο διάστημα μπορεί όπως και οι βιολογικοί γονείς του παιδιού να παραδώσει σε μια ανάδοχη οικογένεια το παιδί με σύμβαση (Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη) .

Ο επίτροπος ακολουθεί μια διαδικασία για την προστασία των συμφερόντων και το καλό του ανήλικου, όπου αυτό γίνεται με πολλή προσοχή ούτως ώστε να είναι ασφαλή τα δικαιώματα και τα συμφέροντα του παιδιού. Ο επίτροπος που είναι υπεύθυνος για την κατάρτιση της σύμβασης αναδοχής χρειάζεται την άδεια του δικαστηρίου και την προηγούμενη γνώμη του εποπτικού συμβουλίου για να το πράξει (Παντελίδου).

Εάν το εποπτικό συμβούλιο δεν συμφωνεί με τον επίτροπο είτε αργοπορεί να δώσει τη γνώμη του, η άδεια του δικαστηρίου που προηγουμένως θα έχει ζητηθεί από τη μεριά του επιτρόπου είναι αρκετή. Αυτή η διαδικασία πραγματοποιείται κατά την εκούσια δικαιοδοσία του δικαστηρίου (Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη).

Έχει διατυπωθεί η άποψη πως ο επίτροπος δεν συνάπτει στην πραγματικότητα συμβόλαιο ανάληψης υποχρεώσεων επειδή απαιτείται πρώτα η άδεια από το δικαστήριο.

Η εκχώρηση είναι παρόμοια με τη δικαστική εκχώρηση, η οποία είναι εναλλακτική της συμβατικής εκχώρησης. Ωστόσο, η ανάδοχη δεν επηρεάζει τις ευθύνες της επιτροπείας (Παντελίδου).

Συμπληρωματικά, ο επίτροπος μπορεί να επιλέξει ανάδοχους γονείς αλλά βρίσκεται υπό την επίβλεψη του Δικαστηρίου και του εποπτικού συμβουλίου και δεσμεύεται πάντα από δικαστικές εντολές.

Αν δεν μπορεί να βρεθεί μια ανάδοχη οικογένεια τότε το ανήλικο παιδί τοποθετείται σε ίδρυμα που θα φροντίσει να παρέχει φροντίδα στο παιδί.

Εν κατακλείδι, μπορεί ο επίτροπος να έχει το δικαίωμα για τοποθέτηση του παιδιού σε ανάδοχη οικογένεια όμως πρέπει πάντα η απόφαση του αυτή να συνοδεύεται και να έχει ως μοναδικό στόχο και σκοπό το συμφέρον και το καλό του παιδιού.

- Σύσταση Αναδοχής Ανηλίκου υπό Δικαστική Απόφαση:

Όπως έχει αναφερθεί ένα ανήλικο παιδί μπορεί να τοποθετηθεί σε ανάδοχη οικογένεια σε περίπτωση που ο επίτροπος αδυνατεί να κάνει ανάληψη των καθηκόντων του λόγω κάποιων αιτιών όπως ασθένεια, υποχρεώσεις, διαμονή στο εξωτερικό κ.α. και πρέπει να έχει μοναδικό γνώμονα την υγιή σωματική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού. (Τροκάνας σε ΑΚ Καρακώστα)

Σε τέτοιου είδους περιπτώσεις το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει ύστερα από το αίτημα του Εισαγγελέα την τοποθέτηση του ανήλικου σε ανάδοχη οικογένεια. Κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί πως ο επίτροπος μπορεί να συμβληθεί με τους ανάδοχους γονείς ή και να ζητήσει από το Δικαστήριο την ανάληψη της αναδοχής σε περίπτωση που δεν μπορεί να εντοπίσει μόνος του ανάδοχους γονείς ή και που αναγνωρίζει την αδυναμία άσκησης των καθηκόντων του. (Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη)

Η απόφαση του Δικαστηρίου πρέπει να έχει ως σκοπό το συμφέρον του ανήλικου και αναλόγως της ηλικίας και της ωριμότητας του έχει το δικαίωμα να εκφράζεται και τα λεγόμενα του να λαμβάνονται υπόψη από το Δικαστήριο ώστε να ληφθεί μια απόφαση που θα συνοδεύεται με το καλύτερο δυνατό για το συμφέρον του παιδιού.

III. Άρση Αναδοχής του Ανηλίκου

Η φροντίδα που παρέχουν οι ανάδοχοι γονείς στο ανήλικο παιδί συνήθως διαρκεί για προσωρινό χρονικό διάστημα, αλλά υπάρχουν και οι

περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να λήξει αυτόματα η παροχή φροντίδας σε ανάδοχο παιδί όταν το παιδί αυτό φτάσει στην ενηλικίωσή του.

Η αναδοχή μπορεί να λήξει και στην περίπτωση που οι ανάδοχοι γονείς πεθάνουν ή το ανήλικο υιοθετηθεί από τους ανάδοχους γονείς του ή από τρίτους.

Επίσης, η αναδοχή μπορεί να φέρει λήξη μετά από επιθυμία των γονέων είτε του επιτρόπου μετά από έγκριση της δικαστικής απόφασης.

- Άρση Αναδοχής Ανηλίκου με Ανάκληση:

Στην Άρση Αναδοχής με Ανάκληση, οι βιολογικοί γονείς του παιδιού ή ο επίτροπος που είχαν αποφασίσει να τοποθετηθεί το παιδί σε ανάδοχη οικογένεια μπορούν οποιαδήποτε στιγμή να ανασύρουν την τοποθέτηση αυτή.

Σχετικά με την απόσυρση της αναδοχής από την πλευρά των φυσικών γονέων είναι εφικτό εάν έχουν δικαιοπρακτική ικανότητα και εφόσον εγκριθούν όσα είναι σε ισχύ με τη σύμβαση αναδοχής. Αν ο ένας από τους γονείς τεθεί σε δικαστική υποστήριξη δεν μπορεί να αποσύρει τη σύμβαση. Ωστόσο, εάν και οι δύο γονείς στερούνται παντελώς της νομικής υποστήριξης, θα οριστεί επίτροπος για να διεκπεραιώσει την απόσυρση. Σημαντικό για την απόσυρση είναι οι φυσικοί γονείς να έχουν το δικαίωμα άσκησης της γονικής μέριμνας ούτως ώστε εάν υπάρχει περίπτωση ο ένας γονέας να πεθάνει, να μπορεί να αποσύρει ο άλλος.

- Άρση Αναδοχής Ανηλίκου με Δικαστική Απόφαση:

Το Δικαστήριο μπορεί μόνο σε δύο περιπτώσεις να αποφασίσει για την απόσυρση της αναδοχής.

Αποσύρει την αναδοχή όταν είχε αποφασίσει αυτό για την ανάθεση του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια όμως μόνο εάν του ζητηθεί από τους φυσικούς γονείς ή τον επίτροπο και μόνο υπό την προϋπόθεση πως οι λόγοι που είχαν αναθέσει τότε δεν είναι πλέον σε ισχύ. Σε αυτή την περίπτωση το ανήλικο παιδί φροντίζεται είτε από τους φυσικούς του γονείς ή από τον επίτροπο.

Η άλλη περίπτωση για την απόσυρση της αναδοχής από πλευράς του Δικαστηρίου είναι μετά από αίτημα των γονέων ή άλλων συγγενών ή του επιτρόπου ή του Εισαγγελέα να εμπιστευθεί η φροντίδα του παιδιού σε άλλους λόγω του ότι η ανάδοχη οικογένεια όπου φρόντιζε μέχρι στιγμής το παιδί δεν μπορούσε να εκτελέσει καταλλήλως τα καθήκοντά της.

- Άρση Αναδοχής Ανηλίκου μετά από Αίτημα των Ανάδοχων Γονέων:

Αυτό συμβαίνει όταν οι ανάδοχοι γονείς δεν μπορούν να ακολουθήσουν και να ανταποκριθούν στις ανάγκες του παιδιού ή μετά από αίτημα του ατόμου που εποπτεύει την ανάδοχη οικογένεια αφού διαπιστώσει πως η αναδοχή δεν καλύπτει και δεν λειτουργεί ως σύμμαχος για το συμφέρον του παιδιού.

3.6.Υποχρεώσεις της Ανάδοχης Οικογένειας

Οι διατάξεις 1656-1658 ΑΚ αφορούν ορισμένες από τις ευθύνες των ανάδοχων γονέων. Αυτές οι ευθύνες ευκολύνουν τον ρόλο της αναδοχής που συμπληρώνει την άσκηση της γονικής μέριμνας, ωστόσο παράλληλα η συνεργασία ανάδοχων γονέων και φυσικών γονέων ή κηδεμόνων ή επιτρόπου έχοντας κύριο σκοπό τη διατήρηση και την ασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού η οποία είναι απαραίτητη.

Ο νόμος επιτρέπει στους ανάδοχους γονείς να μεσολαβούν και όσο αφορά στην επικοινωνία του ανήλικου με τους βιολογικούς γονείς του ή τον επίτροπο εάν και εφόσον δεν θίγονται τα συμφέροντα του παιδιού. Έτσι λοιπόν, οι ανάδοχοι γονείς είναι υπεύθυνοι να βοηθήσουν στη στήριξη της φυσικής οικογένειας διευκολύνοντας τις προσωπικές σχέσεις και την επικοινωνία του ανήλικου με τους φυσικούς γονείς του διότι πολλές φορές οι φυσικοί γονείς δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν στην άσκηση της γονικής μέριμνας. Αυτό διασφαλίζει πως η αναδοχή λειτουργεί αποτελεσματικά, ο

ανάδοχος γονέας βοηθά στην υποστήριξη των φυσικών γονέων ενώ φροντίζει το παιδί τους.

Για την παραπάνω υποχρέωση που έχει ο ανάδοχος γονέας προς τον φυσικό γονέα ή τον επίτροπο υπάρχει ένας κανόνας ο οποίος αφορά τη μη παράβλεψη των συμφερόντων του ανήλικου προς την επικοινωνία με τους φυσικούς γονείς ή τον επίτροπο. Παράγοντας αυτού είναι όταν ο φυσικός γονέας ή ο επίτροπος συμπεριφέρεται βίαια ή δεν σέβεται τους κανόνες καλής συνεργασίας ή αλλοιώνει την προσπάθεια του ανάδοχου ή και τη σχέση του με το παιδί. (Σκορίνη-Παπαρρηγοπούλου) . Εάν πέσει στην αντίληψη του ανάδοχου γονέα πως γίνεται αυτό δεν μπορεί να λάβει μέτρα μόνος τους αλλά είναι καθήκον του να ενημερώσει την Κοινωνική Υπηρεσία που επιβλέπει την αναδοχή.

Άλλο ένα καθήκον και υποχρέωση που έχει ένας ανάδοχος γονέας είναι η ενημέρωση προς τους φυσικούς γονείς ή προς τον επίτροπο και την Κοινωνική Υπηρεσία για την ευημερία και την πρόοδο του παιδιού. Η ενημέρωση αυτή αποσκοπεί στον έλεγχο της αναδοχής και πως αυτή επηρεάζει την ανάπτυξη του ανήλικου αλλά και πληροφορεί και τους φυσικούς γονείς για την πορεία του παιδιού τους.

Ο νόμος διασφαλίζει ότι οι ανάδοχοι γονείς δεν μπορούν να ενεργήσουν ενάντια στη θέληση των φυσικών γονέων ή του επιτρόπου εάν αυτό έχει εξομολογηθεί αυστηρώς.

Ο ανάδοχος γονέας δεν μπορεί να κάνει τίποτα που θα συνεπαγόταν τη φροντίδα μιας τρέχουσας ή επείγουσας κατάστασης, εάν οι γονείς ή ο κηδεμόνας έχουν πει πως δεν θέλουν να γίνει αυτό. Αντίθετα, παρόλο που οι ανάδοχοι γονείς υπακούν σε οδηγίες των φυσικών γονέων ή του επιτρόπου στην περίπτωση που καταλάβει ο ανάδοχος γονέας πως έχουν κακό σωματικό ή ψυχικό αντίκτυπο στο ανήλικο μπορεί να κάνει αίτηση και να δηλώσει πως η γονική μέριμνα δεν ασκείται με τον σωστό τρόπο.

Θα ήταν σημαντικό να τονιστεί πως η διατροφή του ανήλικου δεν είναι υποχρέωση του ανάδοχου γονέα. Καθήκον ενός ανάδοχου γονέα είναι να παρέχει κάλυψη σε κάποια αναγκαία έξοδα όπως της διατροφής, της μόρφωσης και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Επίσης, στους ανάδοχους γονείς παρέχεται οικονομική στήριξη ως ένδειξη αποζημίωσης του ανάδοχου γονέα για τη φροντίδα που παρέχει στο ανήλικο.

Συμπερασματικά, εάν ο ανάδοχος γονέας παίρνει πρωτοβουλίες μόνος του, παραβιάσει τους κανόνες ή δεν κάνει σωστά αυτό που πρέπει να κάνει, οι φυσικοί γονείς ή ο επίτροπος έχουν κάθε δικαίωμα να ζητήσουν να αφαιρεθεί η άδεια άσκησης αναδοχής ή να ζητήσουν να αντικατασταθούν οι ανάδοχοι γονείς με κάποιους άλλους.

3.7. Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού

Αναμφισβήτητα, ο Κοινωνικός Λειτουργός είναι το άτομο το οποίο θα βοηθήσει στη σύνδεση ανάμεσα των φυσικών γονέων, των ανάδοχων γονέων και του παιδιού. Κομμάτι της δουλειάς του είναι η διαμεσολάβηση του ώστε να αναπτυχθεί και να διατηρηθεί η σχέση των τριών αυτών μελών αλλά και η εξολοκλήρου εργασία του με το ανήλικο παιδί όπου κρίνεται σημαντική η δημιουργία εμπιστοσύνης και η ανάπτυξη της σχέσης του παιδιού με τον Κοινωνικό Λειτουργό. Το να δημιουργηθεί μια καλή σχέση ανάμεσα στο παιδί και τον Κοινωνικό Λειτουργό είναι πολύ σημαντικό διότι ο Κοινωνικός Λειτουργός είναι ο άνθρωπος ο οποίος θα βοηθήσει το παιδί να βάλει σε μια τάξη και σειρά τη ζωή του αλλά και να το βοηθήσει να την κτίσει από την αρχή.

Πολλά από τα ανήλικα παιδιά που διαμένουν σε ανάδοχες οικογένειες ζουν μέσα στην αβεβαιότητα, είναι συγχυσμένα για το παρελθόν και διερωτώνται συνεχώς για το πως κατέληξαν να ζουν με ανάδοχους γονείς και για το τι μπορεί να τους περιμένει αργότερα. Έτσι, σε συνεργασία του Κοινωνικού Λειτουργού και των ανάδοχων γονέων απαραίτητη κρίνεται η αποσαφήνιση όλων αυτών που ταλαιπωρούν το ίδιο το παιδί.

Η δουλειά που έχει να κάνει ένας Κοινωνικός Λειτουργός απαρτίζεται από 3 μέρη. Πρώτον, να βοηθήσει τους φυσικούς γονείς ώστε να τους επιστραφεί το παιδί τους και να αναλάβουν και πάλι τη φροντίδα του. Δεύτερον, να διατηρήσει τη σύνδεση του γονιού και του παιδιού στο αναμεταξύ τους. Βεβαίως για να υλοποιηθούν αυτά τα δύο μέρη των καθηκόντων του Κοινωνικού Λειτουργού πρέπει ο ίδιος να καταφέρει να δημιουργήσει μια καλή και ουσιαστική σχέση μεταξύ των φυσικών γονέων και του ιδίου. Για να γίνει αυτό εφικτό, πρέπει ο Κοινωνικός Λειτουργός να δείχνει κατανόηση και αποδοχή στα συναισθήματα των φυσικών γονέων ακόμη και σε περιπτώσεις που

δείχνουν εχθρική συμπεριφορά, ανταγωνισμό και αγένεια. Αυτές οι συμπεριφορές εκδηλώνονται από κάποιους γονείς γιατί η αναδοχή τους κάνει να νιώθουν ανίκανοι ως γονείς και πως οι ‘αντικαταστάτες’ τους (δηλαδή, οι ανάδοχοι γονείς) είναι καλύτεροι από αυτούς. Έτσι λοιπόν για να υπάρχει μια καλή συνεργασία μεταξύ του Κοινωνικού Λειτουργού και των φυσικών γονέων κρίνεται απαραίτητο ο Κοινωνικός Λειτουργός να τους εντάσσει και να τους δίνει ενεργητικό ρόλο όσον αφορά στην ευημερία στη φροντίδα του παιδιού τους εάν φυσικά αυτό είναι επιτρεπτό από τη δικαστική απόφαση. Επίσης, είναι καλό να προταθεί στους γονείς να κάνουν συμβουλευτική τους πρώτους έξι μήνες, να ενημερώνονται για την πορεία τους και την εξέλιξη τους όσον αφορά το παιδί και να τους γίνεται αναφορά στις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν για να πάρουν πίσω το παιδί τους. Σημαντικό είναι ακόμη να ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους αλλά και να διευκρινίζονται οι υποχρεώσεις που έχουν προς το παιδί τους.

Για να επιστραφεί το παιδί στη φυσική του οικογένεια, ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να έχει μια πλήρη εικόνα για τους γονείς, για την εξέλιξη τους και γενικότερα για την κατάσταση που βρίσκονται ούτως ώστε να κρίνει με απόλυτη σιγουριά εάν το παιδί θα επιστραφεί πίσω στην οικογένεια του. Εάν περάσει αρκετός καιρός και δεν υπάρχει βελτίωση στους φυσικούς γονείς του παιδιού τότε ο Κοινωνικός Λειτουργός ξεκινά μια νέα διαδικασία για τη μόνιμη τοποθέτηση του ανήλικου σε μια καινούρια οικογένεια.

Το τρίτο και τελευταίο μέρος της δουλειάς του Κοινωνικού Λειτουργού είναι η σχέση που ‘ανθίζει’ μεταξύ σε αυτόν και στους ανάδοχους γονείς. Για να δημιουργηθεί ένα καλό κλίμα ανάμεσα τους κρίνεται σημαντικό ο Κοινωνικός Λειτουργός να διασαφηνίσει τι σκοπό και τι στόχο έχει οι τοποθέτηση του ανήλικου παιδιού στην ανάδοχη οικογένεια αλλά και οι προσδοκίες τόσο της ανάδοχης οικογένειας όσο και του Κοινωνικού Λειτουργού να είναι αλληλένδετες. Γι’ αυτό τον λόγο πιο ορθό θα ήταν όχι μόνο να αναλυθούν και να συζητηθούν οι προσδοκίες στο μεταξύ τους αλλά και να καταγραφούν σε ένα συμβόλαιο το οποίο θα υπογράφεται από την Κοινωνική Υπηρεσία αλλά και από την ανάδοχη οικογένεια. Τέλος, η ανάδοχη οικογένεια και ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να λειτουργούν σαν ομάδα και να έχουν σαν μοναδικό στόχο τη φροντίδα και την καλή ευημερία του παιδιού.

3.8. Ο Ρόλος της Συμβουλευτικής σε Ανάδοχες Οικογένειες

Η συμβουλευτική είναι μια υπηρεσία που παρέχεται στους ανθρώπους για να βοηθήσει τους ανθρώπους να βρουν λύση και τρόπους για την αντιμετώπιση διάφορων συνθηκών στη ζωή τους. Πιο συγκεκριμένα η συμβουλευτική της οικογένειας μπορεί να παρέχει βοήθεια στα μέλη μιας οικογένειας για να αντιμετωπισθούν τυχόντα προβλήματα αλλά και βελτιωθούν οι σχέσεις αναμεταξύ τους. Βοηθά το κάθε άτομο στην οικογένεια να νιώσει άνετα και να αισθανθεί αποδεκτό, καθώς βοηθά την οικογένεια να συνεργαστεί καλύτερα μαζί σαν ένα.

Σε μια φάση οικογενειακής δυσκολίας κρίνεται σημαντική προϋπόθεση να συμμετάσχουν όλα τα μέλη της οικογένειας. Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί πως τα συμπτώματα του ενός μέλους μιας οικογένειας είναι απλά μια αντανάκλαση της δυσλειτουργίας που υπάρχει σε όλο το οικογενειακό σύστημα καθώς το άτομο με τα συμπτώματα είναι αυτό που εκφράζει την απογοήτευση και την αναταραχή που συμβαίνει σε ολόκληρη της οικογένεια.

Η συμβουλευτική διαδικασία σε μια οικογένεια με ένα ανάδοχο παιδί βοηθά στην προώθηση της επικοινωνίας με σεβασμό και αποδοχή μεταξύ όλων των μελών της οικογένειας και βοηθά να διασφαλιστεί πως όλα τα μέλη αισθάνονται άνετα να συμμετέχουν και να απελευθερώνουν τα θετικά τους συναισθήματα. Αυτή η θετική σχέση μεταξύ αυξημένης ευθύνης και σεβασμού θα αναπτυχθεί καθώς τα μέλη της οικογένειας αποκτούν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση για τους ρόλους τους.

Ένα άτομο το οποίο μπορεί να ασκήσει συμβουλευτική είναι ο Κοινωνικός Λειτουργός που επιβλέπει μια ανάδοχη οικογένεια και να ενεργεί με πρόληψη και παρέμβαση αλλά και να έχει εκπαιδευτικό ρόλο, πιο συγκεκριμένα να ενθαρρύνει μέσω της γνώσεις που παρέχει στους ανάδοχους και μη γονείς να μεταρρυθμίζουν οτιδήποτε δυσλειτουργικό μέσα στο οικογενειακό πλαίσιο. (Μαλικιώση- Λοΐζου 1999, Whiteley,1980)

3.9. Ανάδοχο Παιδί

Ένα ανάδοχο παιδί τοποθετείται σε ανάδοχη οικογένεια διότι το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα η φυσική του οικογένεια δεν του προσφέρει τις απαραίτητες συνθήκες διαβίωσης και δεν μπορεί να υλοποιηθεί με επιτυχία η άσκηση του γονεϊκού ρόλου.

Η εισδοχή ενός νέου μέλους σε μια οικογένεια απαιτεί τις αλλαγές στον παλιό τρόπο ζωής του καθώς είναι απαραίτητο να προσαρμοστεί στους καινούριους κανόνες της οικογένειας (Minuchin 2000). Παρατηρείται πως η υπάρχουσα παρουσία των παλιών συνηθειών του νέου μέλους, του επιφέρουν άγχος με αποτέλεσμα να παρουσιάζει υψηλές απαιτήσεις.

Μια δύσκολη προσαρμογή ενός παιδιού είναι αποτέλεσμα της αποτυχίας να δημιουργήσει δεσμό ασφαλείας με τους φυσικούς του γονείς. Όπως υποστηρίζουν οι Dodge & Somberg, 1987 Sroufe, 1983 Suess, Grossmann & Sroufe, 1992 , όσα παιδιά δεν έχουν λάβει αποδοχή από τους φυσικούς τους γονείς είναι συνεχώς δύσπιστα προς το ενδιαφέρον των άλλων. (Σράουφ, 2000)

Ακόμη, οι εμπειρίες που έχουν στιγματίσει τα παιδιά και το συναισθηματικό κενό που έχει δημιουργηθεί σε αυτά φέρνουν τα παιδιά στο σημείο να εκδηλώσουν κάποιες δυσλειτουργίες στα σχήματα των αναμνήσεων, των σκέψεων, των συναισθημάτων που είναι ενεργά για να κατανοηθεί μια εμπειρία που διαμεσολαβούν μεταξύ της γονεϊκής συμπεριφοράς και της ψυχοπαθολογίας (Επταήμερος & Αγγελή, 2014).

3.10. Παιδιά υπό τη φροντίδα της Κοινωνικής Ευημερίας στην Κύπρο

1506 παιδιά βρίσκονται κάτω από τη φροντίδα των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας εκ των οποίων τα 1200 είναι ανήλικα χωρίς συνοδεία όμως είναι αιτητές διεθνούς προστασίας. Από αυτά τα παιδιά το 10% μένει σε ιδρύματα, το 8% είναι τοποθετημένα σε ανάδοχες οικογένειες, το 36% εντάσσονται στο πρόγραμμα ημιανεξάρτητης διαβίωσης, το 24% διαμένουν προσωρινά σε ξενοδοχεία σύμφωνα με τις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και το άλλο 22% διαμένουν στο Κέντρο

Πρώτης Υποδοχής Πουρνάρα μέχρι να ολοκληρωθούν όσα χρειάζονται για το αίτημα τους προς τη Διεθνή Προστασία.

Τα υπόλοιπα παιδιά που θέτονται υπό τη γονική μέριμνα είτε υπό την επιμέλεια είτε υπό τη φροντίδα των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, το 29% διαμένουν σε ιδρύματα παιδικής και εφηβικής προστασίας, το 65% των παιδιών αυτών φιλοξενούνται σε ανάδοχες οικογένειες και το 6% βρίσκονται στο πρόγραμμα ημιανεξάρτητης διαβίωσης.

Τέλος, ας σημειωθεί πως οι αριθμοί διαφοροποιούνται αναλόγως των αναγκών.

Κεφάλαιο 4

Υιοθεσία

4.1.Ορισμός Υιοθεσίας

Η υιοθεσία αναφέρεται στη νομική διαδικασία μέσω της οποίας αναπτύσσεται μια σύννομη σχέση μεταξύ γονέα και παιδιού με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας νέας οικογένειας. Πιο συγκεκριμένα, αυτή η πράξη φροντίδας που παρέχεται στο παιδί δεν προέρχεται από τους βιολογικούς του γονείς, αλλά από άλλα άτομα που πλέον βάση νόμου θεωρούνται οι θετοί γονείς του παιδιού αυτού. Το ενδιαφέρον για την παροχή φροντίδας στο παιδί, του διασφαλίζει ένα σταθερό κλίμα και ένα σταθερό περιβάλλον, κάτι το οποίο βοηθά ένα παιδί το οποίο είναι αντιμέτωπο με προηγούμενες κακές συνθήκες συμβίωσης και διαβίωσης με τη βιολογική του οικογένεια. (Palacios et al, 2019)

Όταν ένα παιδί χρειάζεται προστασία, ένα από τα πιο σημαντικά νομοθετήματα που έχει η παιδική προστασία του κράτους και μπορεί με αυτό να βοηθήσει, είναι η υιοθεσία. Η υιοθεσία έχει ως μοναδικό σκοπό να βοηθήσει όσα παιδιά χρειάζονται τη μέριμνα της πολιτείας να ενταχθούν και να τοποθετηθούν σε ένα ασφαλές, σταθερό, μόνιμο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον. Επίσης, επιστήμονες έχουν παρατηρήσει και αποδείξει πως τα υιοθετημένα παιδιά αφού διαμείνουν με τους θετούς γονείς τους έχουν μια υγιή συναισθηματική και σωματική ανάπτυξη. (Echelbach Hansen, 2007)

Η υιοθεσία είναι μια επιλογή που συχνά θεωρείται καλύτερη από την παραμονή των παιδιών σε ιδρύματα. Όταν υιοθετείται ένα παιδί, διαμορφώνεται μια ιδιαίτερη σχέση μεταξύ του παιδιού και των θετών γονέων. Αυτή η σχέση βοηθά το παιδί να αναπτυχθεί συναισθηματικά. Επιπλέον, η υιοθεσία θεωρείται πως παρέχει μια αίσθηση οικογενειακής άνεσης που μπορεί να είναι χρήσιμη στην ανάπτυξη μιας ισχυρής αίσθησης του εαυτού. Αυτή η σχέση θα πρέπει να ξεκινήσει από την αρχή με απόλυτη ειλικρίνεια αποφεύγοντας την απόκρυψη πληροφοριών και καταστάσεων ούτως ώστε

τα μέλη μεταξύ τους εμπιστοσύνη και ειδικότερα το παιδί να μπορεί να εμπιστεύεται τους θετούς γονείς του. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα ένα υγιές οικογενειακό κλίμα.

Υπάρχουν αρκετές έρευνες που δείχνουν ότι τα παιδιά που τοποθετούνται σε ιδρύματα έχουν συχνά αρνητικές συνέπειες, συμπεριλαμβανομένων προβλημάτων στην ανάπτυξη τους και στις σχέσεις τους με άλλους. Ωστόσο, οι αρνητικές συνέπειες της ιδρυματοποίησης μπορούν να εξαφανιστούν και καταπολεμηθούν όταν τα παιδιά τοποθετούνται σε θετές οικογένειες. Αυτό συμβαίνει επειδή τα οφέλη της υιοθεσίας μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικά. (Palacios & Brodzinsky, 2010)

4.2.Είδη Υιοθεσίας

Υπάρχουν 3 είδη υιοθεσίας τα οποία είναι: η κρατική υιοθεσία, η διακρατική υιοθεσία και η ιδιωτική υιοθεσία και θα επεξηγηθούν πιο κάτω.

- 1) Στην κρατική υιοθεσία απαραίτητη κρίνεται από τους κατάλληλους φορείς του κράτους η πιστοποίηση και η ένδειξη καταλληλότητας των ζευγαριών που εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους για την υιοθεσία ενός παιδιού αλλά και το ότι το παιδί διαμένει σε μια υπηρεσία φιλοξενίας του κράτους.
- 2) Στην διακρατική υιοθεσία το παιδί ζει και μεγαλώνει σε ένα άλλο κράτος και οι εκπρόσωποι που αναλαμβάνουν την όλη διαδικασία είναι η διεύθυνση Οικογένειας και Παιδιού που εντάσσεται στο Υπουργείο Εργασίας, η Κοινωνική Ασφάλιση, η Κοινωνική Αλληλεγγύη αλλά και τα αρμόδια επαρχιακά γραφεία.
- 3) Στην ιδιωτική υιοθεσία, η υιοθεσία δεν υλοποιείται με τη βοήθεια κάποιου ιδρύματος αλλά οι θετοί γονείς έρχονται σε επαφή με τους βιολογικούς γονείς και ένας δικηγόρος μπορεί να είναι ο μεσολαβητής κατά τη διάρκεια της όλης διαδικασίας. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως δεν επιτρέπεται οι συμμετέχοντες να προχωρήσουν σε διαδικασία λήψης χρημάτων διότι κάτι τέτοιο θεωρείται ποινικό αδίκημα. Καθήκον ενός δικηγόρου στην πορεία αυτής της διαδικασίας είναι να συνομιλήσει με τους Υπεύθυνους της δημόσιας υγείας και της Κοινωνικής Φροντίδας στην περιοχή που ζουν οι θετοί γονείς. Ως κλείσιμο της όλης διαδικασίας είναι η πραγματοποίηση μιας συνάντησης για συνέντευξη των θετών και βιολογικών γονέων για να εγκριθεί η καταλληλότητα της υιοθεσίας.

4.3. Ιδιωτική & Διακρατική Υιοθεσία

Στην Ελληνική κυβέρνηση υπάρχει μια δυσκολία όσον αφορά τον ρόλο της απέναντι στην υιοθεσία καθώς δεν είναι σε θέση να διαχειριστεί καταλλήλως αυτό το κομμάτι μιας και η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα στην οποία είναι νόμιμη η υιοθεσία πράγμα που δεν συμβαίνει στην υπόλοιπη Ευρώπη μιας και η υιοθεσία στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι παράνομη. Έτσι λοιπόν λόγω του ότι η κυβέρνηση δεν παίρνει τον ρόλο του διαμεσολαβητή σε αυτή τη διαδικασία είναι αρκετά δύσκολο να διασφαλιστούν τα συμφέροντα του παιδιού. Πολλοί άνθρωποι οι οποίοι θέλουν να γίνουν θετοί γονείς και να προσφέρουν τη φροντίδα τους σε ένα παιδί, προχωρούν σε όλο το διαδικαστικό κομμάτι που χρειάζεται να γίνει όμως δεν λαμβάνουν έγκριση καταλληλότητας από την Κοινωνική Υπηρεσία με αποτέλεσμα να καταλήγουν στην ιδιωτική υιοθεσία θέλοντας να γίνουν γονείς. Όμως αυτή η διαδικασία δεν συνοδεύεται και δεν εξασφαλίζει την απόλυτη καταλληλότητα σε ορισμένες περιπτώσεις και έχει κακό αντίκτυπο στην ανάπτυξη των παιδιών.

Στις περιπτώσεις της ιδιωτικής υιοθεσίας οι βιολογικοί γονείς του παιδιού μπορούν να αποφασίσουν αυτοί σε ποιον το παιδί τους θα δοθεί για υιοθεσία, ενώ πολλές φορές δεν γνωρίζουν τα ενδιαφερόμενα άτομα παρά μόνο αυτόν που τους έφερε σε επαφή.

Προκειμένου να λιγοστέψουν οι ιδιωτικές υιοθεσίες, υποστηρίχτηκε η διακρατική υιοθεσία που πήρε έγκριση και έγινε έλεγχος από τη Σύμβαση της Χάγης όπου δίνεται προσοχή και προφυλάσσει το συμφέρον του παιδιού. Οι αρμόδιες αρχές της χώρας προέλευσης θα πρέπει να βεβαιωθούν ότι το παιδί μπορεί να υιοθετηθεί, πως μια υιοθεσία στο εσωτερικό της χώρας είναι προς το συμφέρον του παιδιού και ότι οι θετοί γονείς θεωρούνται καλοί υποψήφιοι για να αναλάβουν την υιοθεσία του παιδιού.

Στη διακρατική υιοθεσία υπάρχει η δυσκολία καθώς ένα παιδί που υιοθετείται από άλλη χώρα μπορεί να βιώσει προκλήσεις στην ενσωμάτωσή του στην νέα αυτή

χώρα. Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα δύσκολο εάν το παιδί έχει διαφορετική κουλτούρα και γλώσσα. Βεβαίως, το μόνο που χρειάζεται είναι μια οικογένεια που θα το αποδεχτεί και θα είναι πρόθυμη να το βοηθήσει να μάθει αλλά και να ενταχθεί στην νέα του κοινωνία.

4.4. Προϋποθέσεις για να δοθούν Παιδιά για Υιοθεσία

Για να δοθούν παιδιά για υιοθεσία πρέπει να πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις από τη μεριά των θετών γονέων.

- Ο πρώτος όρος είναι πως ο υποψήφιος θετός γονέας δεν πρέπει να έχει σημαντική διαφορά ηλικίας με το παιδί, θα πρέπει η διαφορά ηλικία να είναι πάνω από 18 χρόνια και κάτω από 50 χρόνια και θα πρέπει να είναι άνω των 30 και κάτω των 60 χρόνων.
- Μια δεύτερη προϋπόθεση για να δοθεί ένα παιδί για υιοθεσία είναι η υλοποίηση μιας κοινωνικής έρευνας που διεξάγεται για την προστασία των παιδιών. Αυτό γίνεται από κοινωνικούς φορείς και εξειδικευμένο προσωπικό με κύριο στόχο να κρατήσουν τα παιδιά ασφαλή. Σε αυτή τη συγκεκριμένη διαδικασία της έρευνας, εξετάζεται η ικανότητα των γονέων για την παροχή φροντίδας αλλά και το αν θα παρέχεται ένα ασφαλές περιβάλλον στο παιδί από τους θετούς του γονείς.
- Η διαδικασία της υιοθεσίας μπορεί να ολοκληρωθεί εάν συμφωνήσει η βιολογική οικογένεια του παιδιού πράγμα που συμβαίνει αφού περάσουν τρεις μήνες από τη γέννηση του παιδιού.
- Για να μπορεί να προχωρήσει η διαδικασία της υιοθεσίας, είναι απαραίτητη η απαλλαγή της επιμέλειας από τους φυσικούς γονείς, κάτι που γίνεται μετά το αίτημα του εισαγγελέα ανηλίκων.
- Μόλις οι κοινωνικοί λειτουργοί συλλέξουν όλα τα δεδομένα που χρειάζονται, ξεκινούν τη διαδικασία εκούσιας δικαιοδοσίας στο δικαστήριο. Αυτό σημαίνει ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί θα ζητήσουν από το δικαστήριο να αποφανθεί για την υπόθεση με βάση τις πληροφορίες που έχουν.
- Όταν ληφθεί η απόφαση, η όλη διαδικασία της υιοθεσίας έχει ολοκληρωθεί.
- Τίθεται εφικτό ο ένας γονέας να ξεκινήσει τη διαδικασία της υιοθεσίας δίχως να κρίνεται απαραίτητη η παρουσία και των δύο γονέων.

- Είναι σημαντικό να τονιστεί πως εάν το υποψήφιο παιδί που θα δοθεί για υιοθεσία είναι άνω των 12 χρονών, έχει τη δυνατότητα να εκφράσει την άποψη του ενώπιον του δικαστηρίου και αυτή να ληφθεί υπόψη.

Η διαδικασία υιοθεσίας που διεξάγεται και από ιδρύματα του κράτους περιλαμβάνει τέσσερα στάδια για την υλοποίηση της, τα οποία είναι:

- Αρχικά, οι υποψήφιοι θετοί γονείς υποβάλλουν την αίτηση τους και μαζί με αυτή μια βιογραφική έκθεση, αποδεικτικό λευκού ποινικού μητρώου, φωτογραφίες και πληροφορίες σχετικά με την υγεία τους που θα πάρουν από τον προσωπικό ιατρό τους τα οποία θα σταλούν στην Ιατρική Υπηρεσία του Ιδρύματος. Επίσης οι υποψήφιοι θετοί γονείς μπορούν να καταγράψουν κάποια χαρακτηριστικά προτίμησης τους που θα έχει το παιδί που θα υιοθετήσουν και στη συνέχεια έρχονται σε συζητήσεις με τον αρμόδιο Κοινωνικό Λειτουργό συζητώντας περί της υιοθεσίας.
- Καθήκον του Κοινωνικού Λειτουργού στην όλη διαδικασία είναι να κάνει συνεντεύξεις με τους θετούς γονείς, όχι και με τους δύο μαζί, αλλά και να επισκέπτεται το σπίτι τους. Έπειτα γίνονται και ορισμένες συναντήσεις με το στενό οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον των θετών γονέων.
- Μετά την έγκριση της αίτησης των θετών γονέων, τότε γίνεται η γνωριμία μεταξύ των θετών γονέων και του παιδιού αλλά προκειμένου το παιδί να έχει μια καλή προσαρμογή στο νέο του περιβάλλον, οι θετοί γονείς θα πρέπει να επισκέπτονται σε καθημερινή βάση το παιδί και να συμμετέχουν στη φροντίδα του.
- Όταν έρθει η ώρα που το ίδρυμα θα δώσει την τελευταία έγκριση για την υιοθεσία τότε ο δικηγόρος των θετών γονέων πρέπει να υποβάλει την αίτηση υιοθεσίας στο Πρωτοδικείο. Μέχρι να εγκρίνει το δικαστήριο την υιοθεσία του παιδιού μπορούν οι θετοί γονείς να πάρουν στο σπίτι τους το παιδί.

Κεφάλαιο 5

Η Πορεία Ζωής του Ανάδοχου ή Υιοθετημένου Παιδιού

5.1. Ανάγκες των Παιδιών

Το παιδί χρειάζεται και αναζητά ένα ασφαλές και ζεστό περιβάλλον για να ζήσει, να μεγαλώσει δίπλα από άτομα τα οποία θα εμπιστευτεί και θα νιώθει τη σιγουριά και την ασφάλεια. Έχει ανάγκη από άτομα που το βοηθήσουν να πλάσει τον εσωτερικό του κόσμο και να αναπτύξει μια ισχυρή αίσθηση του εαυτού του. Όλα τα παιδιά χρειάζονται μια οικογένεια όπου θα είναι παρόντες και μια μητέρα και ένας πατέρας. Αντίθετα, όταν ένα παιδί διαμένει σε ίδρυμα τότε δεν νιώθει ασφάλεια και είναι συνεχώς μεπρδεμένο το συναισθηματικό του κομμάτι.

Για να θεωρούνται καλυμμένες οι ανάγκες των παιδιών είναι απαραίτητα τα πιο κάτω:

1. Η ασφάλεια τους, το άκουσμα της δικής τους γνώμης και η συζήτηση για οτιδήποτε προκύψει ή αφορά τον εαυτό τους.
2. Οι ψυχικές τους ανάγκες: Υπάρχουν διαφορετικές ανάγκες που μπορεί να έχει ένα παιδί ανάλογα με την ηλικία του, την αναπτυξιακή του φάση, το περιβάλλον της οικογένειας και την ψυχολογική κατάσταση του παιδιού.
3. Η επίγνωση της αλήθειας που πρέπει να έχει το παιδί.
4. Η εξασφάλιση της οικογενειακής σύνδεσης και η κοινωνική υποστήριξη: Ένα παιδί το οποίο ζει σε ίδρυμα αρχίζει να αισθάνεται χαρούμενο όταν αποκτήσει μια σχέση με ανθρώπους που είναι εκτός του ιδρύματος.
5. Οι κατάλληλες συνθήκες για να είναι δυνατόν το παιδί να επεξεργαστεί σωστά την ταυτότητα του: Η προσωπική ταυτότητα διαμορφώνεται μέσα από τη σύνδεση των εμπειριών και των γεγονότων. Η κύρια πηγή της ταυτότητας ενός παιδιού είναι οι απόψεις των άλλων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στη παιδική ηλικία, όταν η αίσθηση του εαυτού του παιδιού αναπτύσσεται. Δύο σημαντικοί παράγοντες που βοηθούν στη διαμόρφωση της ταυτότητας ενός παιδιού είναι η αίσθηση της αυτονομίας (να μπορεί να κάνει πράγματα μόνο του) και η αίσθηση του ανήκειν (ότι ανήκει κάπου). Μπορεί να καταστεί δύσκολο για ένα παιδί να συνδέσει την πορεία του με το ίδρυμα για ένα μεγάλο διάστημα. Υπάρχουν συγγραφείς που υποστηρίζουν πως η διαμονή και η

παροχή φροντίδας στο παιδί από την πλευρά του ιδρύματος δεν είναι κατάλληλες για παιδιά κάτω από 10 χρονών. (Καλλινικάκη, 1998)

5.2. Επιπτώσεις της εγκατάλειψης αναλόγως ηλικίας

Σύμφωνα με τον Schaffer (1983) που υποστηρίζει πως η απομάκρυνση ενός βρέφους από τη βιολογική του μητέρα δεν έχει καμία συνέπεια εάν και εφόσον γίνει πριν τους επτά μήνες ζωής του, αυτό συμβαίνει διότι τα βρέφη πριν κλείσουν επτά μήνες ζωής δεν καταλαβαίνουν την απουσία της. Αντίθετα όμως, μετά τους επτά μήνες ζωής μπορούν να αντιληφθούν και να νιώσουν την απουσία της μαμάς τους και σε περιπτώσεις που δοθούν σε ανάδοχη ή θετή οικογένεια η αντίληψη αυτής της απουσίας προκαλεί στενοχώρια στο βρέφος.

Επίσης, οι Marinkovic και Backovic (2007) υποστηρίζουν πως σε περιπτώσεις που θετές ή ανάδοχες οικογένειες αναλάβουν την παροχή φροντίδας σε παιδιά πολύ μικρής ηλικίας και που τα παιδιά αυτά θα μεγαλώνουν σε ένα σταθερό περιβάλλον τότε μπορούν να αναπτύξουν δέσιμο και να προσκολληθούν με τα άτομα τα όποια τα φροντίζουν.

Όσον αφορά τους έφηβους, βιώνουν διαφορετικά αυτό το γεγονός που συνέβη στη ζωή τους. Πιο συγκεκριμένα ο Herbet (1999) έχει αναφερθεί στο ότι οι έφηβοι καταφεύγουν στους ψυχολογικούς μηχανισμούς άμυνας του Εγώ οι οποίοι είναι : η συναισθηματική απομόνωση, η άρνηση της πραγματικότητας, η ονειροπόληση, η εκλογίκευση, η προβολή και η μετάθεση-μετατόπιση.

Υποστηρίζεται ακόμη, σύμφωνα με τον Κουρκούτα (2001) πως οι έφηβοι καταφεύγουν επιπλέον στη μεταστροφή του αντίθετου, στην εξιδανίκευση, στην παλινδρόμηση, στην εκδραμάτιση αλλά και στην ταύτιση που αποτελείται από την εσωτερίκευση και την αφομοίωση των ψυχικών χαρακτηριστικών του άλλου. Ακόμη επισημαίνει πως στην εφηβεία υπάρχει ένα ψυχικό φαινόμενο ως αποτέλεσμα της χρήσης των μηχανισμών άμυνας το οποίο είναι η μέγιστη προσπάθεια προσαρμογής που καταβάλλει ο έφηβος όπου προσπαθεί για τη συμφιλίωση του καινούριου με το περιβάλλον και της συγκράτησης αυτών που ο ίδιος επιθυμεί. Οι συγκεκριμένοι μηχανισμοί μπορούν να αφήσουν να εννοηθεί πως ο έφηβος δεν θέλει να προσαρμοστεί

ή το αντίθετο αναλόγως της περίπτωσης. Όμως στην ουσία και κατά κύριο λόγο βοηθούν τον έφηβο να νιώθει πιο λίγη ένταση και ανασφάλεια.

5.3. Ψυχική Κατάσταση των Παιδιών που παραμένουν σε Ίδρυμα

Τα περισσότερα παιδιά που βρίσκονται σε ίδρυμα αντιμετωπίζουν σοβαρά, ψυχικά προβλήματα και το μόνο που χρειάζονται είναι ένα ζεστό περιβάλλον που να παρέχει υποστήριξη σε αυτά τα παιδιά αλλά ταυτόχρονα σημαντικές για αυτά είναι οι ατομικές παρεμβάσεις και η ψυχοθεραπεία. Αυτά τα παιδιά νιώθουν ανά τακτά χρονικά διαστήματα ανασφαλείς, εγκαταλελειμμένα και μπορεί να ενεργούν με τρόπους επιθετικούς ή και αντικοινωνικούς. Επίσης, τα παιδιά που μεγαλώνουν σε ιδρύματα έχουν συχνά υψηλό ποσοστό συναισθηματικών και συμπεριφορικών προβλημάτων. Εμφανίζουν δυσκολία στο να κοινωνικοποιηθούν και έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση. Μπορεί ακόμη, να είναι πολύ αποτραβηγμένα και να δυσκολεύονται να δώσουν προσοχή και πολλές φορές δεν παρουσιάζουν σωστή συμπεριφορά στο σχολείο. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως αυτά τα παιδιά δυσκολεύονται και στην ενηλικίωσή τους, ως γονείς, κατά τη διάρκεια της πρώιμης εγκυμοσύνης και στη δημιουργία της δικής τους οικογένειας που συνοδεύεται με δυσλειτουργία μιας και θα αναθρέψουν παιδιά με κοινωνικά προβλήματα. (Αμπατζόγλου 2002, 2005)

Εν τέλει, η ζωή σε ένα ίδρυμα μπορεί να έχει μεγάλο αντίκτυπο στην ψυχική υγεία και την ευτυχία ενός παιδιού. Η μη ανάπτυξη σχέσεων με άλλα άτομα οδηγεί το παιδί στο αίσθημα της μοναξιάς και της εγκατάλειψης.

5.4. Κοινωνική Συμπεριφορά των Παιδιών που παραμένουν σε Ίδρυμα

Αυτό που παρατηρήθηκε για όσα παιδιά μεγάλωσαν και έζησαν σε ίδρυμα είναι πως το να καλύπτονται οι φυσικές τους ανάγκες μόνο δεν είναι αρκετό ώστε το παιδί να αναπτυχθεί τόσο κοινωνικά όσο και νοητικά. Επίσης, το ότι ένα παιδί μεγαλώνει μέσα σε ένα ίδρυμα αυτό από μόνο του επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην ψυχική του ευημερία και στον τρόπο που συμπεριφέρεται. Η ιδρυματική ζωή δεν δίνει σωστά πρότυπα συμπεριφοράς καθώς τις σχολικές ώρες τα παιδιά συχνά παρουσιάζουν άσχημες συμπεριφορές αντίθετα με τη συμπεριφορά που παρουσιάζουν στο ίδρυμα.

Προφανώς όσα παιδιά έχουν καταλήξει να μένουν σε ένα ίδρυμα είναι γιατί οι βιολογικοί του γονείς για δικούς τους λόγους που αυτοί μπορεί να συνοδεύονται από προβλήματα οικονομικά κ.α. δεν μπορούν να παρέχουν την απαραίτητη φροντίδα στα παιδιά τους για αυτό και έφθασαν στην απόφαση να αφήσουν τα ίδια τους τα παιδιά σε ίδρυμα. Όμως αυτή η απόφαση τους προκαλεί στα παιδιά την αμφιβολία του ‘ανήκειν’ και τη στέρηση της φροντίδας από τους γονιούς τους. Τα παιδιά, αυτό που έχουν ανάγκη είναι να νιώθουν σταθερότητα και ασφάλεια από άτομα τα οποία βρίσκονται στη ζωή τους και έχει ήδη αναπτυχθεί μια σχέση, δεν τους αρκεί μόνο να έχουν υλικά αγαθά. Οι συνέπειες που έχει η ζωή των παιδιών που ζούνε σε ίδρυμα είναι η αίσθηση του ότι εγκαταλείπεται η ατομικότητα τους. Αντίθετα, τα παιδιά πρέπει να αισθάνονται πως είναι σημαντικά κάτι το οποίο είναι δύσκολο να νιώσουν όσα παιδιά μεγαλώνουν σε ίδρυμα μιας και φροντίζονται από άτομα που πληρώνονται για το κάνουν αυτό. (Καλλινικάκη, 1998)

5.5. Δυσκολία Προσαρμογής και η Επικράτηση του Φόβου Εγκατάλειψης

Ένα παιδί που πλέον μεγαλώνει με τη θετή ή την ανάδοχη οικογένειά του ακόμη βιώνει την ανησυχία και τον φόβο της εγκατάλειψης. Έχει φανεί από συνεδρίες θεραπείας που κάνουν τα παιδιά πως έχουν αναδειχθεί οι υπόνοιες των παιδιών αυτών πως οι ανάδοχοι ή θετοί γονείς τους δεν τα θέλουν και πως θα τα εγκαταλείψουν και αυτοί (Miller, 2008). Μπορεί αυτή η ανησυχία του ότι θα εγκαταλειφθούν ή θα απορριφθούν να είναι βασισμένη στη φαντασίωση των παιδιών όμως έχει δημιουργηθεί και βασιστεί στην εγκατάλειψη που δέχθηκαν από τη φυσική τους μητέρα. Αυτή τους η ανησυχία πολλές φορές δεν αναδύεται και ούτε γίνεται αντιληπτή με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ‘πενθήσουν’ τη στέρηση της βιολογικής τους μητέρας (Verrier, 1993).

Στις περιπτώσεις που το παιδί έζησε την απώλεια από μικρή ηλικία, πριν αρχίσει να αντιλαμβάνεται κάποια γεγονότα τότε κρίνεται σημαντικό να του δοθεί η ευκαιρία να ενημερωθεί αργότερα για να μην έχει σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική του ευημερία και υγεία. Το να μην διεργαστεί μια απώλεια φέρνει ως αντίκτυπο τη δυσκολία των παιδιών να συνάπτουν σχέσεις εμπιστοσύνης με άλλους ανθρώπους σε μετέπειτα στάδιο της ζωής τους (Bowlby, 1973). Τα παιδιά αυτά δεν προσπαθούν να δημιουργήσουν και να αναπτύξουν στενές σχέσεις με άλλους διότι έχουν τον φόβο της εγκατάλειψης.

Υπάρχουν περιπτώσεις παιδιών που προτιμούν να απομονώνονται θεωρώντας πως είναι η καλύτερη λύση για να προστατεύσουν τον εαυτό τους από την απόρριψη ενώ κάποια άλλα παιδιά εκτελούν μια στρατηγική πρόκλησης επανειλημμένων απορρίψεων (Russek, 1996). Αυτό σημαίνει πως φθάνουν στο σημείο τους ανθρώπους να τους απορρίψουν, προκαλούν την επανάληψη της απόρριψης που δέχθηκαν από τη βιολογική τους μητέρα και από τους άλλους ανθρώπους. Πολλές φορές το κάνουν δοκιμαστικά για να ελέγξουν και να επιβεβαιώσουν την αγάπη που τους δίνεται από το άλλο άτομο.

Ο φόβος της εγκατάλειψης που νιώθουν αυτά τα παιδιά παίζει σημαντικό ρόλο στην αντίδραση και την αντιμετώπιση τους όταν χρειαστεί να αποχωριστούν για ένα μικρό χρονικό διάστημα ένα άτομο ή άμα αυτό το άτομο έχει πεθάνει. Συνήθως δεν μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και αυτό οφείλεται στο ότι παγώνουν συναισθηματικά βάζοντας μια ασπίδα σε ό,τι δυσάρεστο συναίσθημα τους προκαλείται. Το γεγονός αυτό τους υπενθυμίζει το βίωμα της πρώτης απώλειας που έχουν βιώσει.

Όπως υποστηρίζει ο Brodzinsky (1990) , ο φόβος της εγκατάλειψης βιώνεται από όλα τα παιδιά που εγκαταλείφθηκαν όμως υπάρχουν παιδιά τα οποία καταφέρνουν να χειρίζονται τις απώλειες αλλά υπάρχουν και παιδιά τα οποία βιώνουν την απώλεια με έντονο στρες και νιώθουν λύπη, θυμό και άλλα συναφή συναισθήματα. Επίσης ο Brodzinsky (1990) αναφέρει πως μια επιτυχής προσαρμογή ενός παιδιού σε μια θετή ή ανάδοχη οικογένεια οφείλεται στο πώς το ίδιο το παιδί βλέπει την υιοθεσία ή την αναδοχή του.

5.6.Βιώματα του Παιδιού από το Οικογενειακό Πλαίσιο

Το περιβάλλον της οικογένειας που μεγαλώνει ένα παιδί παίζει σημαντικό ρόλο στο πώς αναπτύσσεται και συμπεριφέρεται ένα παιδί. Από την αρχή της ζωής τους, τα παιδιά αναπτύσσουν ένα αίσθημα εμπιστοσύνης ή δυσπιστίας προς τον κόσμο, με βάση τις εμπειρίες που απέκτησε από το στενό οικογενειακό του περιβάλλον. Εάν μια μητέρα είναι προσεκτική και ανταποκρίνεται στις ανάγκες του μωρού, τότε θα του δημιουργήσει θετικά συναισθήματα. Αυτό θα βοηθήσει το μωρό να νιώσει αυτοπεποίθηση, ασφάλεια και θα έχει μεγάλο και θετικό αντίκτυπο στην ανάπτυξή του. Στη φάση της παιδικής τους ηλικίας, τα παιδιά αναπτύσσουν συναισθήματα τα οποία είτε θα είναι επαρκή είτε θα είναι ανεπαρκή, και αυτά επηρεάζουν είτε θετικά είτε αρνητικά την εικόνα που χτίζεται για τον εαυτό τους.

Στις περιπτώσεις παιδιών που έχουν βιώσει την παραμέληση ή ακόμη και την κακοποίηση από το στενό τους οικογενειακό περιβάλλον παρατηρείται η εκδήλωση έντονων συναισθηματικών αντιδράσεων που αυτό μπορεί να συνεπάγεται με κλάμα χωρίς να υπάρχει σημαντικός λόγος είτε να φανερώνουν υψηλές απαιτήσεις είτε να παρουσιάζουν προβληματική συμπεριφορά. Αυτό που χαρακτηρίζει όσα παιδιά μεγάλωσαν σε ένα τέτοιο περιβάλλον είναι το 'κενό βλέμμα' καθώς συχνά αισθάνονται άσχημα για τον εαυτό τους, δεν δείχνουν εκτίμηση στον εαυτό τους. Πολλές φορές καταφεύγουν στην άσκηση επιθετικότητας απέναντι σε παιδιά ίδιας ηλικίας και αποσύρονται από οποιεσδήποτε κοινωνικές αλληλεπιδράσεις.

Επίσης, αυτό που παρατηρείτε σε αυτά τα παιδιά είναι η απουσία φαντασίας στην αλληλεπίδραση τους με άλλα παιδιά. Υπάρχει και το ενδεχόμενο να έχουν διαταραχές λόγου αλλά και άλλες συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται συνήθως από ψυχαναγκασμό όπως για παράδειγμα να πιπιλούν τα δάχτυλα τους, να στριφογυρίζουν μια τούφα από τα μαλλιά τους κ.α. (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου & Τσαγκάρη 1999, Maguire, et al.,2015).

Επομένως, όσα παιδιά έχουν δεχθεί παραμέληση ή κακοποίηση δεν μπορούν να ενταχθούν με απόλυτη ευελιξία σε ένα νέο περιβάλλον, πράγμα που οφείλεται σε προηγούμενες εμπειρίες που έχουν από το περιβάλλον που ζούσαν πριν, καθώς έχουν χαραχθεί μέσα τους και είναι πρόσφατες εμπειρίες που έχουν βιώσει.

5.7. Βιώματα του Παιδιού από την Ανάδοχη ή Θετή Οικογένεια

Θεωρείται εφικτό να δημιουργηθεί ο δεσμός μεταξύ του παιδιού με τους ενήλικες που θα αναλάβουν το γονικό ρόλο (Schaffer, 1983) είτε αυτοί είναι ανάδοχοι είτε θετοί γονείς.

Σύμφωνα με τον Marcus (1991) δημιουργείται ένας καλός 'δρόμος' μεταξύ της προσκόλλησης και της προσαρμογής του παιδιού.

Σε περιπτώσεις όμως που ένα παιδί έχει μετακινηθεί και τοποθετηθεί σε πολλές οικογένειες τότε καθίσταται δύσκολη η προσαρμογή του όσο και η προσκόλληση του σε μια νέα θετή ή ανάδοχη οικογένεια. Για να έχει ένα παιδί μια ομαλή προσαρμογή κρίνεται σημαντική η σταθερότητα, ενώ αντίθετα οι επανειλημμένες μετακινήσεις προκαλούν στο παιδί στρες και είναι το κάνουν πιο επιφυλακτικό στην προσαρμογή του.

5.8. Προσαρμογή του Ανήλικου σε Ανάδοχη ή Θετή Οικογένεια

Υπάρχει ένας άλλος παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη, η διαταραγμένη προσαρμογή που σημαίνει ότι το παιδί δυσκολεύεται να προσαρμοστεί στο νέο του περιβάλλον. Μερικά παιδιά έχουν μια ψυχική διαταραχή που προκαλείται από ένα καταχρηστικό οικογενειακό περιβάλλον. Αυτό το περιβάλλον μπορεί να κάνει το άτομο πιο πιθανό να αναπτύξει τη διαταραχή, αλλά η προσωπικότητα του ατόμου και άλλοι παράγοντες παίζουν επίσης ρόλο. Η διαταραχή χαρακτηρίζεται από αισθήματα δυσφορίας και συναισθηματική διαταραχή. Τα παιδιά με αυτή τη διαταραχή μπορεί να δυσκολεύονται να κοινωνικοποιηθούν και να λειτουργήσουν αποτελεσματικά. Υπάρχει πιθανότητα να εμφανίσουν συμπτώματα κατάθλιψης, άγχος και αισθήματα ανικανότητας.

5.9. Ανάπτυξη Σχέσης στην Αναδοχή ή την Υιοθεσία

Πιο συγκεκριμένα οι ανάδοχοι γονείς μπορεί να έχουν προσωρινή ευθύνη στη φροντίδα του παιδιού κάτι το οποίο μπορεί να δημιουργήσει ορισμένες απορίες σχετικά με το είδος του δεσμού που μπορεί να δημιουργηθεί μεταξύ τους.

Παρόλα αυτά τα παιδιά που εμφανίζουν διαταραχές στον δεσμό, κάνει καλό σε αυτά μια στοργική συναισθηματική σχέση που θα χαρακτηρίζεται από σταθερότητα. Δίνεται στο παιδί μια εμπειρία γεμάτη από συναίσθημα που μπορεί να βοηθήσει το ίδιο το παιδί να νιώσει ασφαλές και προστατευμένο (Βορριά.Π., 2015). Χρήσιμο για να αντιμετωπιστεί η γονική απόρριψη είναι η υποστήριξη και η συναισθηματική φροντίδα που θα αντικαταστήσει τον γονέα που απέρριψε το παιδί του και θα δημιουργηθεί το δέσιμο μεταξύ κάποιου άλλου και του παιδιού.

Ο Bowlby πιστεύει πως το αίσθημα της ασφάλειας, της εκτίμησης του εαυτού ενός ατόμου προέρχεται από την ποιότητα δεσμού με τους φροντιστές του στα πρώιμα στάδια της ζωής του (Καφέτσιος, 2005).

Τα παιδιά προσπαθούν να δημιουργήσουν μια ισχυρή σχέση με τους φροντιστές τους γιατί αυτό χρειάζονται για να επιβιώσουν αλλά και να αναπτυχθούν προσωπικά.

Σύμφωνα με την Κωσταρίδου-Ευκλείδη Α. (1999) η αναζήτηση ώστε να δημιουργηθεί μια σύνδεση και δεσμός φέρνει την προσπάθεια για να αναπτυχθεί μια υγιής σχέση με τα άλλα άτομα. Παράλληλα επισημαίνεται σύμφωνα με τον McAdams (1980) πως ο στόχος για να δημιουργηθεί μια σχέση εντελώς στενή, πιο συγκεκριμένα μια ζεστή σχέση με άλλους, αιτιολογεί την προσκόλληση μεταξύ του βρέφους και της μητέρας του.

Τα παιδιά όταν έχουν ανάγκη προσπαθούν να αναπτύξουν μια στενή επαφή με σημαντικά για αυτά άτομα και αυτό οφείλεται σε έναν νευροψυχολογικό μηχανισμό όπως αναφέρεται από τον Mikulincer M. (Καφέτσιος, 2005).

Το βρέφος έλκεται φυσικά από ανθρώπους που το κάνουν να νιώθει ασφάλεια, αυτό είναι που το βοηθά να αναπτυχθεί και να προσαρμοστεί στο περιβάλλον του (Καφέτσιος, 2005). Το περιβάλλον της ανάδοχης οικογένειας, θα βοηθήσει στην προσαρμογή του βρέφους εάν σχηματίσει στενή σχέση με ένα ή περισσότερα άτομα.

Αυτό σημαίνει ότι , εάν τους εμπιστεύεται και νιώθει ασφάλεια κοντά τους, είναι γεγονός ότι θα διευκολύνει το παιδί να προσαρμοστεί στο νέο του περιβάλλον.

Η φυσική τάση που έχει ένα βρέφος για να δημιουργήσει δεσμό με κάποιον, ακόμα και αν ο γονέας δεν ανταποκρίνεται στην ανάγκη αυτή δείχνει ότι ένα βρέφος έχει ανάγκη για επιβίωση και για αυτό τον λόγο εμπιστεύεται τον φροντιστή του καθώς γίνεται και ενεργοποίηση των μηχανισμών προστασίας αλλά και ασφάλειας (Καφέτσιος, 2005).

Τα παιδιά δεν έχουν ανάγκη απλώς από μια μητέρα που θα του παρέχει φαγητό και μια στέγη, έχει ανάγκη από μια μητέρα που να μοιράζεται απλόχερα τα συναισθήματα της με το παιδί της. Η επικοινωνία μιας μητέρας και του βρέφους της θα πρέπει να είναι συγχρονισμένη έτσι ώστε το βρέφος να μπορεί να αισθάνεται τα συναισθήματα της μητέρας και να ανταποκρίνεται με τον κατάλληλο τρόπο (Feldman, 2011).

Όταν ένα παιδί παραμελείται ή και κακοποιείται τότε η ασφάλεια που ζητά από τον φροντιστή του για οποιαδήποτε ανάγκη εμφανίζεται να διακατέχεται από αμφισβήτηση διότι το αίτημα του δεν εκπληρώνεται.

5.10. Το στίγμα της Εγκατάλειψης και οι Συνέπειες στην Επένδυση του Εαυτού

Στις περιπτώσεις που ένα ανήλικο παιδί απομακρυνθεί και χωριστεί η σχέση του με τη φυσική του μητέρα τότε παύει πλέον να νιώθει ότι είναι ασφαλισμένο, προστατευμένο αλλά δεν νιώθει και την ένωση με τον άνθρωπο που το γέννησε. Έχει παρατηρηθεί πως τα παιδιά αλλά και οι ενήλικες που έχουν δοθεί για υιοθεσία συχνά αναπολούν και δείχνουν νοσταλγία προς τη στενή σχέση με τη φυσική τους μητέρα (Verrier,1993).

Η εμπειρία που απέκτησε ένα παιδί, η οποία είναι ο τερματισμός κάθε σχέσης με τη φυσική του μητέρα δημιουργεί το πρώτο τραύμα στο παιδί και όλο αυτό φέρνει ως συνέπεια τη μη υγιή ψυχολογική κατάσταση. Συχνά αυτό το τραύμα μπορεί να εκδηλωθεί με ποικίλα συναισθήματα όπως η μοναξιά, η στενοχώρια και η απώλεια. Τα συναισθήματα αυτά μπορούν να συνοδεύσουν το παιδί στην υπόλοιπη του ζωή. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως όσα παιδιά έχουν μείνει και μεγαλώσει σε ίδρυμα καλούνται να βιώσουν και μια δεύτερη φορά την απώλεια με τη βρεφοκόμο του ιδρύματος καθώς είχε δημιουργηθεί σχέση μεταξύ του παιδιού και της βρεφοκόμου.

Όταν ένα παιδί χωρίζεται από τη βιολογική του μητέρα, μπορεί να αισθάνεται εγκαταλελειμμένο. Αυτό μπορεί να επηρεάσει το πώς βλέπουν τον εαυτό τους και πώς αλληλεπιδρούν με τους άλλους. Για να αναπτυχθεί στο βρέφος μια αίσθηση του εαυτού πρέπει να ζήσει τη φάση όπου θα έχει την ψευδαίσθηση πως συγχωνεύεται τόσο σωματικά όσο και ψυχικά με τη φιγούρα της μητέρας (Mahler, Pine & Bergman, 1975). Τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, η μητέρα είναι το μοναδικό άτομο που εμπιστεύεται το βρέφος και εξαρτάται μόνο από αυτήν. Είναι σαν τον βοηθητικό του εαυτό η μητέρα του αφού το Εγώ του παιδιού ακόμα αναπτύσσεται. Σε περιπτώσεις που ένα βρέφος χωριστεί από τη μητέρα του στη συγκεκριμένη φάση της ζωής του τότε το ίδιο το βρέφος προσπαθεί και πιέζει τον εαυτό του να πάρει τον ρόλο που είχε η ίδια η μητέρα. Αυτή η εμπειρία του αποχωρισμού στο πρώιμο στάδιο της ζωής τους βρέφους, το αναγκάζει να διαμορφώσει το Εγώ του σε ακατάλληλο χρονικό διάστημα και χωρίς τις απαραίτητες συνθήκες για να συμβεί αυτό. Ο Tustin έχει δώσει το όνομα σε αυτή την κατάσταση ως ‘ πρώιμη ψυχολογική γέννηση’. Όμως αυτή η γρήγορη ανάπτυξη του εαυτού μπορεί να έχει ως συνέπεια να εμφανιστεί μια ψυχοπαθολογία στην πορεία ζωής του βρέφους αλλά μπορεί και να επιφέρει θετικό αντίκτυπο όπως για παράδειγμα να γίνει το παιδί πιο ώριμο και πιο δυνατό ώστε να μπορέσει σε κάποια στιγμή στη ζωή

του αν χρειαστεί να έρθει αντιμέτωπο με πιο δύσκολα γεγονότα και να μπορεί να τα αντιμετωπίσει. Εδώ είναι σημαντικό να σημειωθεί πως και τα υιοθετημένα παιδιά αισθάνονται συνεχώς πως έχουν μόνο τον εαυτό τους και πως δεν μπορούν να βασιστούν σε κάποιον άλλον πέρα από τον ίδιο τους τον εαυτό. Ο λόγος είναι γιατί στα πρώιμα στάδια της ζωής τους έχουν νιώσει και ζήσει σε ένα εχθρικό περιβάλλον (Verrier, 1993).

Με το να συμβιώνει ένα βρέφος με την ίδια του τη μητέρα, αυτό και μόνο το κάνει να νιώθει ολοκληρωμένο, έχει αυτή την ψευδή αίσθηση πως είναι άρρηκτο και αυτό φέρνει σαν αποτέλεσμα να αναπτυχθεί η εκτίμηση για τον εαυτό του. Σε αντίθεση με τον αποχωρισμό κατά την πρώιμη φάση που αυτό επιφέρει στο βρέφος στρες και το κάνει πιο μοναχικό. Νιώθει συνεχώς την ανάγκη να επανασυνδεθεί με τη φυσική του μητέρα ούτως ώστε να βρει τον χαμένο του εαυτό. Ο όρος 'ψευδής εαυτός' προκύπτει από την προσπάθεια του βρέφους να γεμίσει το κενό που του έχει δημιουργηθεί (Russel, 1996 & Verrier 1993). Μιας και ο εαυτός που είχε το βρέφος όταν συμβίωσε με τη φυσική του μητέρα έχει χαθεί, αναγκάζεται το ίδιο το βρέφος να μπει σε μια διαδικασία σχηματισμού ενός νέου εαυτού ο οποίος είναι εντελώς διαφορετικός και καλύτερος για να μην τον εγκαταλείψουν πάλι. Έτσι ο ψευδής εαυτός λειτουργεί σαν μηχανισμός άμυνας και τα παιδιά τον χρησιμοποιούν για να έχουν μια ομαλή προσαρμογή στο νέο τους περιβάλλον, μειώνοντας τις πιθανότητες να εγκαταλειφθούν και να απορριφθούν ξανά.

Κεφάλαιο 6

Ενημέρωση των Παιδιών για την Υιοθεσία και την Αναδοχή

6.1. Ταυτότητα Παιδιού

Η ταυτότητα αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο ένα άτομο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του. Αυτό μπορεί να είναι διαφορετικό για τον κάθε ένα, ανάλογα με τις δικές του εμπειρίες. Επίσης, η ταυτότητα απαντά στις ερωτήσεις που κάνουμε στον εαυτό μας όπως: ποιος είμαι;

Σύμφωνα με τους Tajfel & Turner , η θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας υποστηρίζει ότι η αυτοεικόνα των ανθρώπων βασίζεται στη συμμετοχή τους σε κοινωνικές ομάδες όπου είναι μέλος το άτομο (Wetherell, 2004).

Η ταυτότητα είναι ένας τρόπος να περιγράψουμε ποιος είναι κάποιος και μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελείται από τέσσερις διαφορετικές διαστάσεις. Κάθε διάσταση είναι σημαντική για τον προσδιορισμό της αίσθησης του εαυτού ενός ατόμου. Η πρώτη διάσταση είναι η συνειδητή ταυτότητα του Εγώ ενός ατόμου, έτσι βλέπουν τον εαυτό τους και αυτό που εκτιμούν περισσότερο. Η δεύτερη διάσταση είναι η σταθερότητα του χαρακτήρα ενός ατόμου, αυτό σημαίνει ότι η προσωπικότητά τους είναι σταθερή με την πάροδο του χρόνου. Η τρίτη διάσταση είναι η συνδεσιμότητα του Εγώ ενός ατόμου, όπου το Εγώ τους είναι ενσωματωμένο και περιλαμβάνει όλες τις προηγούμενες ταυτίσεις του (όπως την οικογένεια και τους φίλους τους). Τέλος, η τέταρτη διάσταση είναι η εσωτερική αλληλεγγύη με τα ιδανικά και την ταυτότητα της ομάδας. Αυτό σημαίνει πως ένα άτομο αισθάνεται συνδεδεμένο με την ομάδα και τις πεποιθήσεις του.

Ο Erikson (1950) υποστηρίζει πως για να αναπτυχθεί ψυχικά και κοινωνικά περνάει μέσα από οκτώ φάσεις. Η πρώτη φάση που περνάει ο άνθρωπος στο πρώτο έτος της ζωής του είναι η « Θεμελιώδης εμπιστοσύνη- Δυσπιστία» όπου το άτομο είναι εξαρτημένο από τα πολύ κοντινά του άτομα. Εάν το άτομο από τη βρεφική του ηλικία μπορεί να αισθανθεί την ικανοποίηση των αναγκών του, μπορεί να νιώσει την αγάπη που του προσφέρουν οι γονείς του και έτσι δείχνει εμπιστοσύνη και νιώθει προστατευμένο και αισιόδοξο. Αντίθετα, εάν το βρέφος αισθανθεί δυσπιστία τότε γίνεται καχύποπτο και ανασφαλές. Εάν το άτομο έχει μια υγιή βρεφική ηλικία τότε τον

κατακλύζουν μόνο θετικά συναισθήματα και έχει εμπιστοσύνη στον ίδιο του τον εαυτό αλλά και στους άλλους σε αντίθεση με το εάν δεν έχει μια υγιή βρεφική ηλικία.

Η δεύτερη φάση που περνάει το άτομο είναι στην ηλικία των δύο και τριών ετών. Η φάση είναι η « Αυτονομία- Αμφιβολία» όπου το παιδί σε αυτή την φάση το παιδί εκτελεί συντονισμένες κινήσεις. Έχει την ικανότητα να ελέγχει τον εαυτό του αλλά και το ίδιο του το περιβάλλον. Σε περίπτωση που το παιδί έχει υπερπροστατευτικούς γονείς και δεν του επιτρέπουν να εκδηλωθεί και να κάνει πράγματα μόνο του τότε γίνεται ντροπαλό και αμφιβάλλει για τον εαυτό του. Όμως εάν περάσει από αυτή τη φάση ομαλά το παιδί τότε μπορεί να αποφασίζει και να έχει τον έλεγχο του εαυτού του.

Η Τρίτη φάση είναι αυτή της «Πρωτοβουλίας- Ενοχής» που την περνάει το παιδί στα τέσσερα με πέντε χρόνια. Εάν το παιδί έχει δίπλα του άτομα τα οποία το ενθαρρύνουν να παίρνει μόνο του πρωτοβουλίες και του επιτρέπουν να εξερευνήσει το περιβάλλον του , τότε θα είναι ένα δραστήριο, ευχαριστημένο, προσανατολισμένο παιδί και θα έχει σκοπό στη ζωή του. Σε αντίθετη περίπτωση, θα είναι ένα ενοχικό παιδί.

Στην ηλικία των έξι με δώδεκα ετών το παιδί περνάει από τη τέταρτη φάση η οποία είναι η « Φιλοπονία- Κατωτερότητα». Σε αυτή την περίοδο το παιδί μπορεί να λειτουργήσει ομαδικά και αποκομίσει γνώσεις από το σχολείο αλλά και να αποκτήσει ικανότητες. Σε αυτή τη φάση κρίνεται σημαντική η ενθάρρυνση από το περιβάλλον του για να διερευνήσει τα πάντα γύρω του, εάν συμβεί αυτό τότε θα εξελιχθεί σε ένα εργατικό παιδί.

Στην ηλικία των δώδεκα με δεκαοχτώ περνάει από την πέμπτη φάση της « Ταυτότητας- Σύγχυσης ρόλων», όπου πλέον είναι ένα έφηβο παιδί. Θεωρείται πως στο παρόν στάδιο είναι ένα συλλογικό άτομο και είναι ικανό να έχει ιδεώδη πρότυπα της κοινωνίας. Εάν είναι ικανός να 'παντρέψει' τις παλιές του εμπειρίες σε ένα ευρύ σύνολο και να συνεχίσει τότε μπορεί να αποκτήσει μια καλή ταυτότητα. Εάν δεν τα καταφέρει τότε θα δυσκολευτεί να αναλάβει ρόλους, δεν θα έχει πρότυπα και δεν θα έχει αυτοπεποίθηση.

Στην ηλικία των δεκαοχτώ με είκοσι τέσσερα το άτομο περνάει από την έκτη φάση, την «Οικειότητα- Αυτοαπορρόφιση» όπου στη συγκεκριμένη στιγμή της ζωής του προσπαθεί να αποκαταστήσει την επαγγελματική του πορεία και να κάνει δική του οικογένεια. Για να έχει θετικά αποτελέσματα από αυτή τη φάση κρίνεται σημαντικό να

μπορεί να μοιράζεται και τα συναισθήματα να είναι αμοιβαία για να μην οδηγηθεί σε επιφανειακές σχέσεις.

Η έβδομη φάση είναι το « Πανανθρώπινο ενδιαφέρον- Αυτοαπορρόφιση». Πλέον είναι ενήλικας, έχει τακτοποιήσει την επαγγελματική και οικογενειακή του ζωή και εκδηλώνει ενδιαφέρον και σε άτομα εκτός του οικογενειακού του περιβάλλοντος. Προσπαθεί ώστε να παρέχει ένα καλύτερο μέλλον.

Στην τελευταία φάση η οποία είναι η «Καταξίωση- Απόγνωση», το άτομο πλέον δεν εργάζεται και δεν έχει τόσο δραστήρια ζωή. Κάνει τους απολογισμούς για όσα έχει υλοποιήσει και αν τα έχει καταφέρει νιώθει ολοκληρωμένος, εάν όχι τότε είναι πικραμένος.

6.2. Εκδήλωση Ενδιαφέροντος από το Παιδί για να μάθει γιατί μεγαλώνει με θετούς ή ανάδοχους γονείς

Τα παιδιά που έχουν δοθεί για υιοθεσία ή και αναδοχή έχουν μια φυσική περιέργεια για την υιοθεσία ή την αναδοχή τους. Έχουν την ανάγκη να μάθουν αυτή την ιστορία, θέλουν να μάθουν από που προέρχονται, πώς κατέληξαν να μεγαλώνουν μαζί με θετούς ή ανάδοχους γονείς ή και πώς ήταν όταν το γνώρισαν το παιδί την πρώτη μέρα η καινούρια του οικογένεια. Αυτή την ιστορία την αφηγούνται στο παιδί οι θετοί του γονείς με όλη την αγάπη και το συναίσθημα καθώς για αυτούς είναι το παιδί τους παρόλο που δεν το γέννησαν αυτοί.

Το παιδί θέλει να ακούει συχνά αυτή την ιστορία καθώς απολαμβάνει τη χαρά του πρώτου του ερχομού στο σπίτι από τους γονείς, πιο πολύ για αυτό έχει την ανάγκη παρά για να συγκρατήσει σημαντικές πληροφορίες. Στην αφήγηση αυτή κρίνεται σημαντικό να τονίζεται στο παιδί πώς η υιοθεσία και η γέννηση δεν είναι το ίδιο πράγμα, για να είναι σε θέση το παιδί να διακρίνει τις διαφορές αυτών των δύο εννοιών.

Μέσα από αυτή την εξιστόρηση της υιοθεσίας, το παιδί καταλαβαίνει ότι για τους θετούς του γονείς, αυτή ήταν μια πολύ χαρούμενη στιγμή, μιας και του δείχνουν φωτογραφίες από όταν ήταν μικρό και ακούει πολλές ιστορίες από το παρελθόν από τους θετούς του γονείς, αυτό είναι κάτι που κάνει το παιδί να αισθάνεται οικεία και βοηθά στην ανάπτυξη μιας υγιούς σχέσης μεταξύ του παιδιού και των θετών γονέων.

Τα περισσότερα παιδιά που θέλουν να μάθουν γιατί δόθηκαν από τους βιολογικούς τους γονείς συχνά χρησιμοποιούν τις εξής ερωτήσεις: 'γιατί με άφησαν';, 'δεν με ήθελαν';. Για τους θετούς γονείς δεν είναι και ότι πιο εύκολο να απαντήσουν σε αυτές τις ερωτήσεις. Από τη μια δεν μπορούν να του πουν πως δεν το ήθελε η βιολογική του οικογένεια αλλά και ούτε να του πούνε ότι το έδωσε η βιολογική του οικογένεια γιατί το αγαπούσε επειδή το παιδί θα νιώσει ξανά πως τον εγκαταλείπουν ακόμη και οι θετοί του γονείς που και αυτοί το αγαπούν και το νοιάζονται (Borriá,2015 , Fisher & Watkins, 2007).

6.3. Πως αντιλαμβάνεται ένα Παιδί την Υιοθεσία ή την Αναδοχή

Ορισμένοι ερευνητές πιστεύουν ότι είναι πολύ χρήσιμο για τους θετούς γονείς να καταλάβουν ότι η υιοθεσία είναι διαφορετική για ένα παιδί από ότι για αυτούς. Η υιοθεσία είναι μια νομική διαδικασία που σημαίνει ότι οι φυσικοί γονείς παραιτούνται από τα δικαιώματά τους στο παιδί τους και το παραδίδουν στους θετούς γονείς. Οι θετοί γονείς αναλαμβάνουν όλες τις ευθύνες και τα καθήκοντα των φυσικών γονέων, αλλά γίνονται και η νέα οικογένεια του παιδιού. Για να κατανοήσει τι είναι η υιοθεσία, ένα παιδί πρέπει να κατανοήσει κάποιες άλλες έννοιες σχετικά με τη γέννηση, την οικογένεια και τον τρόπο λειτουργίας των κοινωνικών θεσμών.

Ο Bronzinski μαζί με τους συνεργάτες του έχουν μελετήσει την υιοθεσία και έχουν εντοπίσει έξι διαφορετικά επίπεδα κατανόησής της. Φυσικά δεν ισχύουν και τα έξι επίπεδα για όλα τα παιδιά.

Τα έξι επίπεδα είναι τα εξής:

0: Σε αυτό το επίπεδο, τα παιδιά δεν κατανοούν καθόλου την έννοια της υιοθεσίας. Το συγκεκριμένο επίπεδο αφορά παιδιά ηλικίας μέχρι πέντε ετών, υπάρχουν βέβαια και μερικά παιδιά μέχρι και επτά ετών.

1: Σε αυτό το επίπεδο, τα παιδιά μεταξύ τεσσάρων και επτά ετών δεν αντιλαμβάνονται τη διαφορά μεταξύ της υιοθεσίας και της γέννησης, έτσι τείνουν να τα προσδιορίζουν ως το ίδιο πράγμα.

2: Τα παιδιά μέχρι και δεκατριών ετών έχουν την ικανότητα να ξεχωρίσουν την υιοθεσία από τη γέννηση. Επίσης αντιλαμβάνονται ότι η σχέση που έχουν αναπτύξει με τους θετούς γονείς τους δεν είναι προσωρινή αλλά είναι μόνιμη, όμως δεν καταλαβαίνουν το γιατί.

3: Στην ηλικία των τεσσάρων μέχρι δεκατριών, τα παιδιά είναι σε θέση να ξεχωρίζουν την έννοια της υιοθεσίας και την έννοια της γέννησης, όμως δεν νιώθουν σιγουριά για το αν η σχέση που έχει ο γονέας με το παιδί είναι μόνιμη. Πιστεύουν πως οι βιολογικοί τους γονείς μπορούν να ζητήσουν πίσω την κηδεμονία.

4: Τα παιδιά από έξι μέχρι και δεκατριών ετών μιλάνε για τη σχέση τους με τη θετή οικογένεια με ένα τρόπο που δίνεται εννοηθεί πως είναι μια μόνιμη σχέση, πιο συγκεκριμένα μιλάνε πιο πολύ για τα διαδικαστικά της διαδικασίας π.χ. για υπογραφές, δικηγόρους κ.λπ. , παρόλο που δεν υπάρχει πλήρης κατανόηση από την πλευρά του παιδιού για αυτά.

5: Σε ηλικία από οκτώ μέχρι και δεκατριών, τα παιδιά είναι σε θέση να αντιληφθούν πως η διαδικασία της υιοθεσίας είναι νόμιμη και μόνιμη διαδικασία, καταλαβαίνουν πως οι ευθύνες αλλά και τα δικαιώματα του παιδιού παραχωρούνται εξολοκλήρου στους θετούς γονείς και πως οι βιολογικοί τους γονείς δεν έχουν πλέον κανέναν δικαίωμα.

6.4. Η Χρησιμότητα των Παραμυθιών για την Υιοθεσία ή την Αναδοχή

Όταν φθάσει η ώρα που ο θετός γονέας θα μιλήσει στο παιδί για την υιοθεσία του, είναι απαραίτητο να γίνει με ένα τρόπο με τον οποίο το παιδί θα αισθανθεί άνετα. Δεν θα πρέπει να αποκληστεί η χρήση παραμυθιών και οι παιδικές ιστορίες που δίνουν τη διευκόλυνση και συχνά γράφονται με στόχο να βοηθήσουν τον θετό γονέα να μιλήσει στο παιδί. Είναι σημαντικό να ειπωθεί πως το παιδί πρέπει να ενημερωθεί από την αρχή, από την προσχολική του ηλικία.

Σύμφωνα με τον Bettelheim (1976) που μελέτησε πώς τα παραμύθια επηρεάζουν την κοινωνική προσαρμογή στα παιδιά, όταν ένα παιδί ακούει μια ιστορία, τη συνδέει με τις δικές του αναμνήσεις και εμπειρίες. Τα παιδιά που χρησιμοποιούν αυτούς τους μηχανισμούς μεταφοράς και προβολής ταυτίζονται με τον ήρωα και τις περιπέτειες του και μπορούν να αισθανθούν ενσυναίσθηση για αυτόν.

Επομένως, τα παραμύθια θεωρούνται ένα καλό και χρήσιμο εργαλείο για την ενημέρωση ενός παιδιού για την υιοθεσία του. Βοηθάει το παιδί να αντιληφθεί θετικά τη ζωή και να αποδεχθεί την υιοθεσία του ή την αναδοχή του αλλά και να έχει μια ομαλή προσαρμογή στη θετή ή ανάδοχη του οικογένεια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Baumrid, D. (1991). Parenting stylew and adolescent development In J. Brooks-Gunn, J. , Lerner, R & Peterson, A.C. (Eds). , The encyclopedia of adolescence.
2. Bettelheim, B. (1976). *Psychanalyse descontes de fees*. Paris: Laffont.
3. Campher, R. (2014). «Η θεραπευτική εργασία και το θεωρητικό πλαίσιο». Στο Fonagy, P., Brafman, A.H., Macleod, R., Acquarone, S.M., Sim, C, Keogh, C, Campher, R. & Sinason, V.R. Campher (επιμ), Η βίατη συμπεριφορά των παιδιών (σελ. 25, 41). Θεσσαλονίκη: Μαλλιάρης- Παιδεία.
4. D. Baumrind. (1991).The influence of parenting style on adolescent competence and substance use, *Journal of early Adolescence*.
5. D. Baumrind. (1996). «Effects of authoritave parental control on child behavior». *Child Development*.
6. Feldman, R. S. (2011). «Εξελικτική Ψυχολογία: Δια Βίου Ανάπτυξη». Η. Μπεζεβέγκης (επιμ.). Αθήνα: Guttenberg.
7. Graig, GJ & Baucum, D. (2005). «Η ανάπτυξη του Ανθρώπου». Τόμος Α'. Βορριά, Π. (επιμ). Εκδόσεις: Παπαζήση.
8. Herbet, M. (1997). «Ψυχολογική Φροντίδα του Παιδιού και της Οικογένειας του». Οδηγός Ψυχολογικής Βοήθειας για Επαγγελματίες Ψυχικής Υγείας (επιμ I. Παρασκευόπουλος, μτφ. Γ. Σκαρβέλη). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
9. Linde- Leimer K. & Wenzel T. (2014). «Resilience a key for education and job».
10. Mahler,M., Pine,F., & Bergman, A. (1975). On human symbiosis and subphases of the separation- individuation process. In the psychological birth of the human infant. Great Britain: Hutchinson.
11. Miller,L. (2008). Understanding an adopted child: a child psychotherapist's perspective. In D. Hindle, & G. Shulman (eds), the emotional experience of adoption: a psychoanalytic perspective (pp. 57-69). New York: Routledge.
12. Minuchin, S. (2000). «Οικογένειες και Οικογενειακή θεραπεία». (μτφ. Φ. Αναγνωστόπουλος, Γ. Ανδρεάδη, Α. Γεωργίου, Α' Μερτίκα, Ε. Χρυσίκου, επιμ. Φ. Αναγνωστόπουλος). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
13. Rohner, R.P. (2017). «Η συναισθηματική ζεστασιά: τα θεμέλια γονεϊκής αποδοχής- απόρριψης» (Α. Γρίβα, μεταφρ.). Αθήνα: Gutenberg.

14. Russel, M. (1996). *Adoption wisdom: A guide to the issues and feelings of adoption*. Santa Monica, CA: Broken Branch Productions.
15. Schaffer, R. (1983). «Μητρική Φροντίδα». (Ε. Γιακουμάκη-Ζ. Παπαλληγούρα, μτφ.). Αθήνα: Κάκτος.
16. Tustin, F., (1981). *Autistic states in children*. London: Routledge and Kegan Paul.
17. Verrier, N. (1993). *The primal wound: Understanding the Adopted Child*. Baltimore: Gateway Press.
18. Watkins, M & Fisher, S. (2007). *Μιλώντας με μικρά παιδιά για την υιοθεσία τους*. Αθήνα: Gema.
19. Wetherell, M. (2004). *Ταυτότητες, ομάδες και κοινωνικά ζητήματα*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
20. Αγάθωνος – Γεωργοπούλου, Ε. , & Τσαγκάρη, Μ. (1999). «Οδηγός για την αναγνώριση και αντιμετώπιση της κακοποίησης και παραμέλησης του παιδιού». Αθήνα: Ινστιτούτο Υγεία του Παιδιού.
21. Αποστόλου Αφροδίτη (2019). «Τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της εγκατάλειψης βρέφους, συστήματα φροντίδας και αναδοχής». Μυτιλήνη.
22. Βορριά, Π. (2015). «Έφηβοι σε έναν κόσμο που αλλάζει: Προκλήσεις, Προσαρμογή & Ανάπτυξη». Αθήνα: Εστία.
23. Βορριά, Π. (2015). «Υιοθεσία και Αναδοχή». Στο Φ. Μόττη- Στεφανίδη (Επιμ.), *Παιδιά και Έφηβοι σε έναν κόσμο που αλλάζει. Προκλήσεις, προσαρμογή και ανάπτυξη* (σελ. 221-264). Αθήνα: Εστία.
24. Βουτσέλα Αφροδίτη (2016). «Ο γονεϊκός ρόλος στο διάλογο με τους εφήβους, ποιμαντικοψυχολογική προσέγγιση». Θεσσαλονίκη.
25. Γεωργίου, Σ. (2012). «Η Ψυχολογία των Οικογενειακών Συστημάτων». Αθήνα: Διάδραση.
26. Δημητρίου, Λ. (2012). «Τα πρώτα έξι χρόνια της ζωής». Αθήνα: Πεδίο.
27. Δημοπούλου- Λαγωνίκα, Μ. (2011). «Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας- Μοντέλα Παρέμβασης: Από την ατομική στην γενική- ολιστική προσέγγιση (2^η εκδ). Αθήνα: Εκδόσεις Τύπος.
28. Ελένη Νήμα, (2008). «Οικογενειακό Περιβάλλον και σχολικές επιδόσεις σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες». Θεσσαλονίκη.
29. Επταήμερος, Μ. & Αγγελική, Κ. (2014). « Γονεϊκές Συμπεριφορές και Ψυχοπαθολογία: ο Ενδιάμεσος Ρόλος των Γνωσιακών Μεταβλητών και

- ειδικότερα των Πρώιμων Δυσλειτουργικών Σχημάτων». Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας Συμπεριφοράς. Γνωσιακή- Συμπεριφοριστική Έρευνα & Θεραπεία, τομ.1 (τευχ. 2), σελ.71-80.
30. Herbet, M. (1999). «Ψυχολογικά Προβλήματα Εφηβικής Ηλικίας». (5^η εκδ). Καλάντζη- Αζίζι Α. (επιμ). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
  31. Καλλινικάκη, Θ. (1998). «Μεγαλώνοντας σε ίδρυμα». Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
  32. Κατριβέση Ευαγγελία & Demaj, J Ornela, (2016). «Συμβουλευτική της Οικογένειας με Υιοθετημένα Παιδιά και ο Ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού». Πάτρα.
  33. Καφέτσιος, Κ. (2005). «Δεσμός, συναίσθημα και διαπροσωπικές σχέσεις». Αθήνα: Τυπωθήτω.
  34. Καφέτσιος, Κ. (2005). «Δεσμός, Συναίσθημα και Διαπροσωπικές Σχέσεις». Αθήνα: Τυπωθήτω
  35. Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη Ε., «Υιοθεσία και Αναδοχή Ανήλικου», 1997.
  36. Κουνουγέρη- Μανωλεδάκη, Ε. , «Οικογενειακό Δίκαιο, Τόμος ΙΙ., 2^η, 7^η, εκδ., 2018.
  37. Κουρκούτας, Η. (2001). «Η Ψυχολογία του Εφήβου». Αθήνα: Παπαζήση.
  38. Κυπριανός, Π., (2007). «Παιδί, οικογένεια, κοινωνία». Αθήνα: Gutenberg.
  39. Κωσταρίδου- Ευκλείδη Α. (1999). «Ψυχολογία Κινήτρων». Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
  40. Μαλικιώση- Λοΐζου, Μ. (2012). «Συμβουλευτική Ψυχολογία». Αθήνα: Πεδίο.
  41. Μαυροφοράκη Ευαγγελία (2012). «Απόψεις Ανύπαντρων φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του Τ.Ε.Ι. Κρήτης για τους παραδοσιακούς και σύγχρονους νόμιμους τρόπους συμβίωσης». Ηράκλειο.
  42. Μεσσήνης, Σ. (2011). «Οι μορφές της σύγχρονης οικογένειας και οι επιδράσεις στα μέλη τους».
  43. Μητράκη Αριστέα, Μυλωνάκη Ηλιάννα & Παπαδοπούλου Αλεξάνδρα,(2016-2017). «Οι επιπτώσεις τις ιδρυματικής φροντίδας στην ψυχοκοινωνική ταυτότητα των παιδιών». Ηράκλειο.
  44. Μουσούρου, Λ.Μ., (2015). «Οικογένεια & Οικογενειακή Πολιτική». Αθήνα: Gutenberg.
  45. Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2004). «Κείμενα κοινωνιολογίας του γάμου και της οικογένειας». Αθήνα

46. Παντελίδου Κ, «Η επιτροπεία ανηλίκων», 2007.
47. Παπάνης, Ε. & Μανωλάκη, Μ. (2011). «Αυτοεκτίμηση και Σχολική Προσαρμογή Κακοποιημένων- Παραμελειμένων Παιδιών». Στο Ε. Παπάνης, Αυτοεκτίμηση, θεωρία και αξιολόγηση (σελ 173-193). Αθήνα.
48. Παππά Βασιλική (2005). «Επάγγελμα Γονέας, Ψυχολογικοί τύποι γονέων και συμπεριφορά παιδιών και εφήβων». Αθήνα: Κωστανιώτη.
49. Περάκη, β., «Δίκαιο Υιοθεσίας και Αναδοχής» μετά τον Ν 4538/2018, 2018.
50. Πετρογιάννης, Κ. (2011). «Η ενδυνάμωση της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού- ψυχική ανθεκτικότητα». Από Σ. Τάνταρος, «Ανθρώπινη ανάπτυξη & Οικογένεια» (σελ. 87-115). Αθήνα: Πεδίο.
51. Σκορίνη- Παπαρηγοπούλου Φ. σε ΑΚ Γεωργιάδη/ Σταθοπούλου, Τόμος ΙΙΙ, 2003.
52. Σράουφ, Α. (2000). «Συναισθηματική Ανάπτυξη». Η Οργάνωση της Συναισθηματικής Ζωής στα Πρώιμα Χρόνια. Α. Βουλτσίδου (επιμ και μτφρ.). Αθήνα: Καστανιώτη.
53. Στογιαννίδου, Α. (2015). «Κακοποίηση και Παραμέληση Παιδιών και Εφήβων». Στο Φ. Μόττη Στεφανίδη (επιμ), παιδιά και έφηβοι σε έναν κόσμο που αλλάζει. Προκλήσεις, προσαρμογή και ανάπτυξη (σελ 267-308). Αθήνα: Βιβλιοπωλείο της Εστίας.
54. Τροκάνας Θ., σε ΑΚ Καραάκωστα, Τόμος 8B, 2012.
55. Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. «Αναδοχή». Κύπρος.
56. Φουντεδάκη Αικ. σε ΣΕΑΚ Γεωργιάδη, Τόμος ΙΙ, 2013.
57. Χαράλαμπος Π. & Ελευθερία Κ. (2019). «Ένα σπίτι για κάθε παιδί, Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης Υποψηφίων Θετών Γονέων». Αθήνα.
58. Χατζηνικολάου, Κ. (2009). «Παραμέληση του Παιδιού: Χαρακτηριστικά, Παράγοντες Επικινδυνότητας και Επιδράσεις στην Ανάπτυξη». Αθήνα.